Dit blad ligt ter raadpleging en lezing op de leestafels der Oost- en West-Indische Mailbooten en der voornaamste Sociëteiten, Hotels, Café's en Leesinrichtingen, zoowel hier te lande als in Oost- en West-Indië.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel H. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

KANTOREN:
HOOFDBESTUUR . . . . HEULSTRAAT 17, DEN HAAG
INRICHTINGENDIENST . . . . . TEL. 14519. POSTGIRO 114574

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd en gezonden aan de Redactie, HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD"
HEULSTRAAT 17, DEN HAAG. - TELEFOON 14519. - POSTGIRO 14574

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich in Nederl. tot den Administr.: HEULSTRAAT 17, Tel. 14519. Postgiro 14574, in Ned.-Indië tot den Hoofdvertegenw. te SOEMENEP (Madoera) Mr. K. FAUSER. Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20 Tel. Interc. 11987*. Postgiro No. 17260, beiden DEN HAAG.

De nood te Wonosobo.

Nader ontvangen:

Van S. te H. . . . . *f* 5.—
„ J. J. L. te U. . . . . „ 10.—

Reisbrieven van den Heer H. F. Tillema [1]).

VOORWOORD.

Na het vertrek van den heer Tillema van Sumatra, is in het Kol. Weekblad geen vervolg meer verschenen van diens reisbrieven. Gedeeltelijk is dit toe te schrijven aan overvloed van voor elk nummer beschikbare copie, maar ook, en vooral, aan de omstandigheid, dat de toegezegde reisbeschrijvingen en beschouwingen over hygiënische toestanden niet geregeld door de Redactie werden ontvangen. We meenen echter de interessante lectuur niet langer in portefeuille te mogen houden en zullen daarom in opeenvolgende Nrs. van het Kol. Weekbl. weder de vervolgen publiceeren. De stukken, welke ons niet hebben bereikt, ontleenen we aan de Locomotief, aan welk dagblad de heer Tillema — stellig als oud-Semaranger — eveneens zijn dagboek heeft afgestaan.

Red. Kol. Weekbl.

Indrukken van Java.

Van Sumatra kwam ik op Java, het mij zoo goed bekende eiland. Men had er mij in patria op voorbereid, dat daar alles veranderd was. „Je zult het niet meer herkennen", had men gezegd.

Ik heb goed uit mijn oogen gekeken, maar eigenlijk alles gevonden zooals ik 't had verwacht!

Veranderingen, ik bedoel werkelijke veranderingen, gaan uiterst langzaam, bij generaties.

Nu ben ik in 1896 in Indië gekomen, dus bijna een generatie geleden. Inderdaad hebben zich sedert dat jaar veranderingen voltrokken. Toen nog geen scholen voor de inheemschen, thans tal van inrichtingen van onderwijs, toen nog geen gemeenten, thans tal van steden waar het Europeesche deel der bevolking zich kan laten hooren, toen geen „Volksraad", thans een college, waar de belangen der Europeesche bevolking op uitstekende wijze worden bepleit, toen nog geen hooger onderwijs, thans een faculteit, toen nog niet het bewustzijn bij den Javaan, den Sumatraan, dat ook zij evengoed menschen zijn als de hooghartige Europeanen, toen nog geen auto's geen „draadlooze", geen eigenlijk inheemsche pers (het toen bij Van Dorp verschijnend blaadje kon den naam „inheemsch" niet dragen), toen nog tal van streken van den archipel, waar anarchie, doodslag, menschenmoord, hoogtij vierden; toen de gemoedelijke Europeesche samenleving, de heerlijke rijsttafel, schommelstoel, kabaja, slaapbroek, krossi-males, thans slecht Europeesch eten met 's avonds brood, stijve stoelen, pyama's, japonnetjes zonder mouwen, toen voor den Europeaan de heerlijk-ruime, koele-ouderwetsche huizen, thans de benauwde kleine, w... woningen; toen nog totale afwezigheid v... meenschapszorg, thans het beginnend besef van, dat zich uit, vooral te Semarang en ... Bandoeng; toen nog rustige rust, thans een ... waken, dat de Europeaan, die niet met zijn ... meegegaan, zich niet heeft verdiept in maats... pelijke vraagstukken, rauw op het lijf valt, ... wrevelig maakt en soms ook bevreesd.

Neen, de zichtbare veranderingen op Java ... ben niet plaats gevonden sedert de jaren, ... in Holland was! Althans niet voor mij, die ... eigen werkkring ook oog had voor hetgeen ... heen geschiedde.

B a t a v i a vind ik nog altijd de warme ... kustplaats, die thans in hooge mate lijdt on... fout, in het verleden gemaakt, te weten stelsel... uitbreiding en vergrooting. Ik geloof niet, dat ... groote fout thans nog valt te herstellen. Het ... en het woningvraagstuk, die uiterst belangrijke problemen voor ieder mensch, zijn voor die ... puzzles, die slechts opgelost kunnen worden ... twee maatregelen: elke uitbreiding stop zetten ... op systematische manier terug brengen der s... leving daar tot het allernoodzakelijkste. Men ... daarbij stooten op zeer grooten tegenstand, op ... wil, op tegenzin, op alles wat maar onaangenaam is voor de promotors, maar eindelijk toch ... meening, dat het wonen en werken in een ... kuststad onlogisch is, kostbaar en onproductief ... weet zeer goed, dat enkelen het er volhouden, ... ik weet ook, dat „men" niet denkt in groote ... len, niet statistisch!)

B a n d o e n g was sedert 1896 wel zeer ver... derd! Van een baby uitgegroeid tot een fl... stevige boy, die zijn knuisten weet te gebruiken ... zijn rechten te verdedigen! Bandoeng, het na... lijk centrum van West-Java, is een gemeente ... juist op tijd gesticht om moderne begrippen ... trent stadsuitbreiding e.d. ingang te doen ... niet alleen, maar ook om ze in toepassing te ... gen. Bezat het in 1896 het Pieters (Sijthoff)p... in wording, thans ziet men park aan park ... Bandoeng mag zich de plaats noemen, waar ... eerste hooger onderwijs werd gegeven. Indië ... veel opzichten een trouwe copie van Nederland ... het hooger onderwijs heeft men met een Holl... sche traditie gebroken. En wel met deze, dat ... studie er niet „vrij" is, wat in patria wel het ... is. Ik vind dien maatregel zeer juist en zeer ... Het Hollandsche studentenleven leidt door ... groote vrijheid tot losbandigheid. Men spreekt ... van „selectie", maar het is zeer de vraag ... selectie wel de goede is! Ze zou goed zijn, ... de werkelijk begaafden, de werkelijk toegewijden ... aanbleven. Maar dit is niet het geval. De ... vrijheid leidt er tot zeer ongeregeld werken ... „vossen" 'n paar maanden vóór het examen. ... maar heel enkelen, die werkelijk studeeren. ... zeer veel der „studeerenden" is eenige dwang ... studie zeer nuttig.

De maatschappij, die de niet geringe lasten ... hooger onderwijs draagt, bezit het recht te eischen ... dat de jongelui van de hun geboden gelegenheid ... een nuttig gebruik maken. Dat het bestuur ... Technische Hoogeschool dit heeft ingezien, ... goede greep geweest. Als het nu ook nog ... vloed zou willen aanwenden er tegen te waken ... zij, die zich als student laten inschrijven, de period... waarbij de „oudejaars" lafheid, walgelijkheid, ... heid, ploertigheid hoogtij vieren, waarbij de ... jaars" hun groote geestigheid meenen te ... uiten door allerlei handtastelijkheden, „pesten" ... tegenover jongelui, die krachtens den adat niet ... gen „terugpesten" of wegslaan of boksen, dan ... den bestuur en senaat de studentenmaatschappij ... Indië een grooten dienst bewijzen. Ik voeg er ... aan toe, dat men in Engeland, althans te Edin... burgh, waar een van mijn zoons studeert, het ...

[1]) Zie Kol. Weekbl. van 10 Juli, 24 Juli, 14 Aug., 25 Sept., 2 en 16 Oct. '24.

nen niet kent. Daar zijn alle studenten tegen zeer matige contributie lid van een groote, zeer -tige „union", die veel biedt, waaraan onze studentenvereenigingen niet kunnen denken!

Semarang was voltooid, wat voor een deel jaren voor 1914 was voorbereid. Op het ge- van volkshuisvesting staat die stad ver boven zustersteden Batavia en Soerabaja. Semarang met haar schitterend achterland tot woon- mogelijkheden als havenplaats, waaraan beide concurrenten niet kunnen denken; want -maal zal bij handel en industrie moeten post- de overtuiging, dat de laaggelegen haven- het best geëxploiteerd worden door er niet wonen!

het bezoek aan de gemeentelijke handels- was ik, niettegenstaande mijn medeleven in met Indië, toch getroffen. Ik zag er eenige -sche meisjes op de banken zitten. Zoo iets -men voor pl.m. 30 jaar voor onmogelijk hebben -den. Bij mij rijst de vraag, of in verband met bevolkingsvraagstuk (in zeer ruimen zin ge-) de Javaansche vrouw goed doet, het leven Europeesche zusters getrouw te copieeren. Ik n.l. niet, dat de vrouw in Europa met haar naar gelijkstelling met den man, wat een biologische onmogelijkheid is, op den juisten is. Wellicht is dat streven der vrouw in Europa gevolg van de eenzijdige economische wereld- -houwing van politici, leiders van nijverheid, -del en verkeer.

Voor het eerst van mijn leven bezocht ik Ma-. Het stadje was een openbaring voor me. -eeg den indruk, dat het zijn licht te veel onder -renmaat houdt. Wat publiciteit in zake woon- woningzaken zou de uitbreiding zeer ten goede -. Het kan gemakkelijk voor Oost-Java wor- wat Bandoeng voor West-Java is. Ik hoop, dat -ng, evenals Semarang en Bandoeng dit reeds -h. aandacht zal wijden aan de belangen der min- -nden: *noblesse oblige!*

Soerabaja heeft sedert '14 haar mooie elec- -sche tram gekregen, haar havens en haar taxi's. Voor zoover ik ben ingelicht — ik had jammer ge- geen tijd om de stad evenals in '14 onder be- -ne leiding te doorkruisen — heeft ze op woon- woninggebied al even weinig gepresteerd als zusterstad Batavia. Wat mij in dit verband te -via ten hoogste verwonderde, was het feit, dat het hotel, waar ik logeerde, gewaarschuwd werd het gebruik als drinkwater van het water der aangelegde waterleiding. Informeerend, vernam dat de captatie der bron te wenschen overliet. Ik vraag me af, hoe zooiets mogelijk is!

(Wordt vervolgd.)

Het Adatrecht van Ned.-Indië.

Eenige mededeelingen over de 1e en 2e aflevering van het IIe deel van Van Vollenhoven's adatrecht van Nederlandsch-Indië.

Door Mr. P. A. F. BLOM, c.n.

Na een langen tijd van wachten — immers in verscheen de laatste aflevering van het 1e deel — zijn de ernstige beoefenaars van het adatrecht -rd met een omvangrijk geschrift, dat ons het -echt van de in Indonesië neergestreken Vreem- Oosterlingen afschildert. Het valt niet te verwon- -n, dat dit recht der Chineezen, die in het groot- -t van Zuid-China zijn uitgezwermd naar onzen -st, de hoofdschotel der beschouwingen vormen, -rtoe de hoogst verdienstelijke werken van den -ngs ontslapen Mr. P. H. Fromberg Sr. in groo- mate als vindplaatsen voor het onderwerpelijke bijgedragen hebben. Van veel minder gewicht -t recht der Hindoe's en Arabieren.

-e meester heeft op zijn eigen kenschetsende van uiteenzetting vooral de aandacht gevraagd het Chineezen-Staatsblad (S. 1917 No. 129), dat met één streek — behoudens het adoptie-instituut — het geheele adatrecht der Indische Chineezen op Java en Madoera en in een zevental Buiten-gewesten heeft weggetooverd, doch dat in de practijk niet die machts-ontwikkeling betoond heeft, die men er in Buitenzorg van verwachtte. Zou dat Staatsblad niet een dankbaar onderwerp voor een proefschrift vormen, waaraan een Chineesch jurist zijne krachten zou kunnen wijden?

Het hier bedoelde Chineezen-element laat zich onderbrengen in drie rechtskringen: in den eersten zelfstandige rechtsgemeenschappen vormende, gelijk in de Chineesche districten der residentie de Wester-afdeeling van Borneo, waarnaast staat de groep in de residentie Riouw en Onderhoorigheden, voorzoover alleen betreft het eilandgedeelte, alsmede in de residentie Banka en de zelfstandige afdeeling Billiton (en het Maleische Schiereiland, dat wij buiten nadere beschouwing houden); voorts de Chineezen-nederzettingen in en om Bagan Si Api-Api en aan den mond van de Indragiri, beide op Sumatra's Oostkust.

De Chineezen op Java en Madoera vormen de kern van den tweeden kring als geen zelfstandige rechtsgemeenschappen vormende en met en naast andere landaarden levende. De derde groep vormt ten slotte de Chineesche arbeidersbevolking van Sumatra's Oostkust in de cultuurstreken.

De dagen zijn voorbij, dat men bij de beschouwing van rechts-kwesties onder de Chineezen het oog gericht moest houden naar Zuid-China; sedert een goede twintig jaar heeft de Indische rechterlijke macht het zuiver Zuid-Chineesche recht verder in zijne waarde gelaten en voortaan erkend, dat men in Indonesië moest aannemen een daarvan afwijkend Indisch Chineezenrecht. Hun echter, die dan een beweging los van China daaruit zouden willen afleiden, worden de noodige waarschuwingen door den hooggeleerden schrijver voorgehouden, daar integendeel aanraking met Zuid-China op verschillende wijzen nog steeds blijft bestaan: heen en weer trekken naar het stamland, nieuwe aanvoer van sinkèhs, het voortdurend levendig houden van den band met het moederland (Chineesche taalbeoefening, inmenging van daaruit op bijzonder onderwijsgebied).

Even wordt nog aangegeven, dat de bestaand hebbende en thans nog ten deele geldende wetgeving zich nimmer heeft verzet tegen het blijven hangen aan het adatrecht, (het sedert als vervallen te beschouwen artikel 11 A. B., het Vreemde Oosterlingen Staatsblad 1855 No. 79, gefundeerd op art. 75 R. R. (oud), artikel 78(2) R. R.).

Na deze algemeene beschouwingen, waaraan het 1e stuk is gewijd, wordt in het 2e stuk nu de sub 1 genoemde rechtskring aan nadere beschouwingen onderworpen; samenvalling nagenoeg met den Maleischen rechtskring, in het 1e deel behandeld, en met de gambircultuurstreken wordt vastgesteld. Voorts wordt bij den omvang van dezen rechtskring de aandacht gevestigd op het feit, dat de Chineezen in zoo'n grooten getale hier zijn binnengedrongen, dat de verhouding tot de Indonesische bevolking, zoo niet in het voordeel dier Vreemde Oosterlingen valt, zij dan toch een belangrijk bestanddeel der bevolking vormen; zelfs kan van Selanggor op het Maleische Schiereiland als een Chineezenland gesproken worden. In dit verband mag wel de vraag gesteld worden of althans voor onzen Oost de immigratiewetgeving dusdanig regelend werkt, dat den voor dezen rechtskring gewenschten importkrachten weinig beletselen in den weg gelegd worden.

Opmerking verdient dat, noch het reeds genoemde S. 1855 No. 79, noch het uitsluitend op Chineezen betrekking hebbende S. 1917 No. 129 in dezen rechtskring (behalve de Oostkust) van toepassing zijn; blijkbaar heeft men het nog niet aangedurfd de „georganiseerde Chineezen", als ik het zoo eens zeggen mag, onder Westerschen rechtsdwang te brengen, al is te verwachten, gelet op de rede van den Landvoogd bij de opening van den

Volksraad in het jaar 1924 gehouden, dat de vigeur van voornoemde Staatsbladen aanmerkelijke(?) uitbreiding zal krijgen.

Het baart geen verwondering, dat de gewelddadig opgeheven rechtsgemeenschappen in het oude goudland ter Borneo's Westkust gevormd, de buitengewone belangstelling van den hoogleeraar hebben getrokken. Wie den naam Montrado hoort, denkt dadelijk aan de vele straf-expedities, die het Indische Leger heeft moeten houden, alvorens de Chineezen tam waren geworden, ten slotte is alles, wat er aan kongsi in de beteekenis van republiek was, opgeruimd; men heeft daar met krachtige hand ingegrepen. Deze kongsi's kwamen voort uit autonome mijn- of landbouwgroepen, die op hare beurt weer voortgekomen waren uit groepen immigranten, die, het spreekt wel vanzelf, sèng-verwantschap vertoonden.

De band, die alles bijeenhield, had met een genealogische groep niets te maken, de afgelegde eed van onderlinge trouw deed het hem. Niet bekend is van deze autonome districten of ze behalve eigen bestuursbevoegdheid, rechtspraak, politie en later scherp afgezette grenzen, ook eigen wetgeving hadden. Het uiterlijke teeken van eenheid was het kongsi-huis, waarvan er soms twee voorhanden waren.

Ongemoeid als zij langen tijd gelaten zijn, zoowel door de Dajaksche bevolking, door de Maleische kustvorsten en later door het Nederlandsche gezag, brachten deze occupanten van land het alras tot heerschers over den grond; de kongsi ging zich als meesteres over den grond gedragen, vereenigde zich somtijds met andere tot een hoogere rechtseenheid: de federatie met een eigen federatiehuis.

Het Nederlandsche gezag maakte aan dat alles een eind, de laatste kongsi werd in 1884 ontbonden, haar grondgebied tot rechtstreeksch gebied verklaard. De zucht tot associatie leidde evenals elders (zie bijv. bij Abdullah over de Tjien Tji Hoei) tot geheime genootschappen, die het ons maar al te lastig maakten.

Van heel wat minder beteekenis zijn de Chineezendorpen in den Riouw-Archipel, die deels handelsdorpen, deels bijeenwoning van groentekweekers of varkensfokkers of beide zijn; van deze dorpjes en van Bagan Si Api-api wordt nu medegedeeld, dat zij een samenvoeging van kongsi's (thans het woord in de beteekenis van gilde gebezigd) zijn zonder echter een rechtsgemeenschap te vormen.

De voormalige kongsi van de Westerafdeeling vinden wij in heel wat beperkter beteekenis terug op de eilanden Billiton en Banka onder de Chineesche tinarbeiders. Behalve deze in rechtgemeenschap staande Chineezen zijn de overige in laatstgenoemd gewest aanwezige rasgenooten tot zes gemeenten vereenigd, dank zij een ingrijpen van het gewestelijk bestuur; of een en ander al in stand zal blijven, is te betwijfelen, waar er reeds twee gemeenten op apegapen liggen of reeds ten ondergegaan zijn.

Nadat eenige weinige regels gewijd worden door Mr. van Vollenhoven aan de individuen (het aantreffen van vele Hakka's, minder Hoklo's of Swatow-Chineezen en Foekhiëns (uit Foochow) of Hokkiëns (uit Emoy) wordt alsdan besproken het bestuur, de rechtspraak en de regeling. In de Westerafdeeling vertoonden de kongsi's een meerhoofdig bestuur met als primus de kap-thoi (kapitan-toea), terwijl de eerdergenoemde federaties eenhoofdigheid van bestuur (kapitan) kenden, welke ambten niet op vererfbaarheid konden wijzen. De geheele aanwijzing der hoofden draaide in de practijk neer op een verkapte oligarchie. Bij de practische Chineezen moest het bestuur zich wel uitsluitend richten op het doel der kongsi, hetwelk op land- dan wel mijnbouwgebied gelegen was. Waarschijnlijk is het Riouwsche soengij-hoofd voortgekomen uit den concessionaris van grond voor gambir- en peperteelt bestemd, die strooken gronds daarvan uitgaf aan de eigenlijke bouwers; eenzelfde verschijnsel is

in de seneubo's in Atjeh te zien geweest.

Mijnhoofden met hun schrijver en twee h... gers vinden wij in het mijngebied op Banka ... liton (alleen gekozen uit de oude deelgerech... door de kongsi-genooten), daaronder treffen ... barak- of ploeghoofden aan.

De hooger aangehaalde door het Gewestelij... stuur uit den grond gestampte bestuursgem... hebben een op Westersche naäperij gegronden... met een voorzitter, secretaris en politieper... en genieten op geen enkelen wettelijken g... slag gefundeerde gemeenterechtspraak en ge... diensten.

Vielen belastingen eertijds den kongsi's ... 1884 was daarvan in de Wester-afdeeling ... sprake meer en ging van toen af alles naar 's ... kas. Na de opheffing van het Sultanaat op ... Lingga vervielen de door den Vorst geheven ... neezenbelastingen.

Ten slotte kan nog vastgesteld worden, d... rechtspraak, door de kongsi's op Borneo ... oefend, met haar verdwenen is; van de even... roerde Gemeenterechtspraak op Bangka schi... de werkelijkheid niets terecht te komen.

Als volkenrechtelijk verschijnsel maakt d... leerde schrijver even gewag van het vele gek... der kongsi's in West-Borneo onderling, die to... logen leidden, zoo zelfs, dat daar ook oorlo... bond van kongsi's gekend werd, waarbij natu... zwakken steun zochten en vonden bij de ster...

Met voorbijgaan van het verwantschapsrecht... bij den rechtskring Java nadere besprekin... vinden, volgt een ampele beschouwing van het ... welijksrecht met verdere verwijzing naar gen... den kring. De endogamie van Zuid-China doet ... hier uit den aard der zaak niet voor, vereischt ... alleen, dat men iemand van een anderen sèng-na... kiest. Als merkwaardig uitwendig teeken van ... schil tusschen de Chineesche wet daar en het ... staand recht hier is wel, dat de Borneo-Chinees ... het algemeen recht heeft op de weduwe zijns ... ders, wat in de Chineesche wet niet alleen ... den is, maar zelfs als zwaar delict aange... wordt.

De positie van de Chineesche vrouw ken... zich het best door de mededeeling, dat in de ... districten der Wester-afdeeling de vrouw met ... man meewerkt en bij den landbouw en het ... naar de passers krachtige hulp biedt. Van ... recht van veel-vrouwendom profiteeren ... weinigen; de meesten hebben slechts één ...

Wat straks van Java opgemerkt zal worden ... erfpacht geldt in groote trekken voor dezen ... kring, al zullen er (nog wel onopgespeurde) ... schillen bestaan.

Bijzonder frappant is de mededeeling, d... Singkawang het saldo van een Chineeschen ... alleen vererfbaar is, zoodat de positie van ... beneficiairen erfgenaam aanwezig is en zulk ... afwijking van den Zuid-Chineeschen regel, d... doode zoowel activa als passiva op de zoons ... kleinzoons overgaan.

Vanzelf sprekend is het, dat het agrarisch ... van de Borneo-Chineezen in de allereerste ... de aandacht trekt. Naast regelmatige bebouwing ... de roof- of ladangbouw wel voorgekomen zijn; ... als norm moet evenals bij de goudgraverij het ... dament een vaststaand grondenrecht zijn.

In Riouw was roofbouw onder de Chin... landbouwers troef; gelijk de lezer reeds we... daar de peper-, en gambirbouw in Chineesche ... den, waarbij kan worden opgemerkt, dat ... Chineeschen ondernemer of tauké negeri ... padjeg) kent, die van den Sultan of (later) ... diens vertegenwoordiger tegen betaling van een ... ke som gelds, naast (later) een jaarcijns, een ... bouwconcessie kreeg, welke wel een tijdelijk ... doch vervreemdbaar was. Van dezen onderne... nu moest de Chineesche tuinbouwer, die in de ... bon zelf woonde, het hebben; hij kreeg n.l. te... de verplichting tot afstand tegen een gereduceerd... marktprijs van het door hem geteelde een ver...

bewerkingsrecht, daarin bestaande, dat hij een ...lijk recht kreeg op dat gewas, met als gevolg ...van, dat, als hij de kebon verliet, hij zijn rech... kon doen gelden op een afkoopsom. Een variant ..., dat, als de tauké negeri buiten het gebied van ... Sultan verblijf hield, alsdan de tauké kebon zich als tijdelijk gerechtigde voordeed, terwijl ...n de geldschietervorm alleen aanwezig is on... verplichting van uitlevering van al zijne pro... aan den geldschieter; deze laatste wijze ...de ook de arangbouw. Ook kon de Chinees con... krijgen voor klapperteelt (op de Anambas...den), voor kalkbranderijen, voor sagoe (in ...ga). Al sprak men daarbij van sewah tanah, die ...den Vorst moest betaald worden, ons Burger...lijk begrip „huur" is het niet geheel.

...n algemeene maatregel van bestuur vervat in ...917 no. 662, doet de Chineesche grondrechten ...n Riouwarchipel op den ouden voet bestendi..., mits maar bestaan hebbende op 1 Maart 1913 ...trekking hebbende op bepaalde soort gronden; ...naast laat het in S. 1918 no. 368 neergelegde ...vernementsbesluit toe, om van het Land het als ...erf of voor bedrijf geoccupeerde zeestrand of ...oever te huren. Willen Chineesche occupan... van andere gronden dan die reeds beschreven, ...e rechten niet verloren zien gaan (ondanks art. ... R. [oud]), dan moeten zij een Europeeschen ... aanvragen. (S. 1917 no. 662 en 1918 no. 367). ...an Banka wordt peperbouw gemeld op gronden, ...toe met een zoogenaamd „occupatierecht", zijn...en ten allen tijde ophefbaar bewerkingsrecht, ... den Resident gegeven sinds de hem in 1890 ...ende machtiging, nader in 1901 en 1906 ge...d door de Gewestelijke Bestuurders, al zullen ...ndanks ook zonder dat recht wel kebons zijn ...gelegd; op Billiton komen al wat minder peper...en voor. Grondverwerving op het Maleische ...ereiland gaat niet naar adatrecht, doch is ge...d op Britsche bepalingen.

...n het schuldenrecht is wel allereerst het ver...den waard, dat de gedwongen ontbinding der ...gsi's in de Westerafdeeling van zelf ook de ...gsi als geldschieter om hals bracht.

... den Riouwarchipel binden de geldschieters ... rasverwanten of Indonesiërs met een z.g.n. „ta...", zijnde voorschotten, die niet binnen een be...den tijd behoeven afgelost te worden, doch er ...egenheid om bij wanpraestatie den rechter ter... in de zaak te mengen. Als werknemer ziet ... den Chinees onder den naam van koeli, ...nja of langkoeng, bij Chineesche landbouw...nemingen, houtskoolbranderijen, panglongs ...mijnen, in de Chineesche gambirfabrieken, vroe... ook de pas aangekomen singkèhs in de goud...icten der Westerafdeeling, die nog niet in de ...gsi waren opgenomen. De tinwinning op Bangka ...nt ook jaarlooners, van het bedongen loon wordt ...andelijks een gedeelte uitgekeerd, de rest op Chi...sch nieuwjaar; komt nu de koelie tusschentijds ...ort dan moet hij tegen rente gaan leenen bij ...werkgever. Onder de tinkoelies op Billiton ko...n twee werkwijzen voor, n.l. de gelijkelijke deel...rechtigheid in de opbrengst en daarnaast het hun ...arborgd aandeel in de opbrengst. De kongsi ...vennootschap moet ook hier ruim voorkomen, ...t tal van reederijen kent men ook de kleine ...gsi's voor agrarische doeleinden, zoo exploitatie ...n gambir-terreinen.

...nderling hulpbetoon, zoo inhaerent aan het ...sche dorp van Zuid-China, komt ook hier ...or, al weet men er tot nu toe nog weinig van; een ...kele mededeeling van Borneo is alles, wat er te ...k staat.

...lsdan volgt nu een enkele mededeeling over ...lenrecht en rechtsmiddelen. Zoo wordt het ...en van meer dan een hoofdvrouw als zwaar ... aangerekend, terwijl op Bangka een soort ...recht der mijnkongsi's bekend is.

...t 2e stuk eindigt met een waarschuwing aan ...wetgever om toch vooral niet het reeds meer

genoemde S. 1917 no. 129 zoo maar klakkeloos in dezen rechtskring in te voeren en aldus de kongsi-vennootschappen te schaden door hen te dwingen een handelsrecht in te gaan als tegenovergesteld aan het Chineesch rechtsbewustzijn op dat punt; ook maakt niets aannemelijk, dat het voornoemde Staatsblad de Chineesche rechtstoestanden zal verbeteren.

(Wordt vervolgd).

Schuiver-Artist.

Pak Kasran is zijn naam; kampoeng Pesapèn in Kediri zijn woonplaats.

Reeds jaren wordt hij door zijn kleinkinderen onderhouden en gesteund in zijn kommervol bestaan; sinds zijn schrale beenen verstijfd zijn na een val.

Zijn beverige handen knutselen graag; zij geven vorm aan het gedachtenspel zijner fantasie

Pak Kasran schuift graag; naar zijn opiumpijp snakt zijn verdord lichaam elken middag na eenige uren inspannend knutselen op het matje achter in de pendopo.

Een meester is Pak Kasran in hout- en bamboebewerking. Met zijn beitel, vijl en mesje snijdt hij poppefiguren van Javanen en Chineezen, die in hun nationaal plunje gestoken interessante voorstellingen geven van volkstypen in de Indische samenleving. Karakteristiek gekleurde figuurtjes, zeer natuurgetrouw geplaatst in hun dagelijksche omgeving en voorzien van hun attributen, geven een hoog denkbeeld van den aangeboren kunstzin van den toekang.

Een oude bedelaar met sprekende gelaatstrekken, een straatmuzikant, een hengelaar aan den rivierkant, een gardoe met slapende en ook wakende desapolitie, een saté-verkooper met zijn transportabel keukenbedrijf, zij allen zijn figuren uit Kasran's omgeving, die hij weet weer te geven in meesterstukjes van klein-kunst. Ook de Chineesche forens, de welkome gast, die geld en goed brengt in het verre binnenland, ontgaat zijn aandacht niet. Een energieke Singkèh, die den landman zijn oogst afkoopt aan den eenzamen desaweg, levert voor Kasran een ongezocht model op voor een interessant poppetafereel.

Een dozijn van deze zeldzame meesterstukjes, karakteristieke typen voorstellend uit het desaleven, zijn sedert eenige dagen in de toonkamers van „Boeatan", Heulstraat 19 te 's-Gravenhage, te bezichtigen.

Van Week tot Week.

6–12 JANUARI 1925.

Voor Wonosobo. Het comité tot leniging van den nood in Wonosobo heeft succes gehad met zijn actie. Zooals bekend, heeft Raden Mas Noto Soeroto in zijn orgaan Oedaya, dat beoogt Nederland en Indonesië tot wederzijdsch begrijpen te brengen, een oproep geplaatst om steun te verleenen aan zijn geteisterde landgenooten. Er kwamen verscheidene giften binnen, een bazaar heeft zijn werk gedaan; op 1 Januari was de stand van de kas ƒ 2114.84. Daarbij komen dan nog de opbrengst van de H.B.S.-voetbalmatch, de recette van Dolle Hans en verscheidene giften, waaronder een belangrijke van onzen gezant te Caïro, mr. P. J. graaf van Limburg Stirum.

Het adres van het Comité, dat steeds gaarne giften in ontvangst blijft nemen, is Laan v. Meerdervoort 60. (*Vaderland*, 8 Jan.).

De Bestuurshervorming. Het Alg. Ind. Dagbl. verneemt uit goede bron, dat de benoeming van een gouverneur van West-Java per 1 Mei a.s. tegemoet kan worden gezien, terwijl de instelling der provincie zal volgen op 1 Januari 1926.

Regent van Rangkasbitoeng. Aneta meldt, dat de Regent van Rangkasbitoeng, Raden Adipati Aria Soeria di Poetra, met pensioen zal gaan. Zijn opvolger zal zijn de patih van Bandoeng, Raden Soeriami Hardja.

Las Palmas of Miangas. De kwestie tusschen Amerika en Nederland over het bezitsrecht van het onbeduidende eilandje Las Palmas (Spaansche naam) of Miangas (Nederl. naam), gelegen benoorden Celebes, blijft in de pers een dankbaar onderwerp van bespreking. Voorloopig houden wij het er voor, dat op „Poeloe Jellesma" (een derde naam, doch die niet op de kaarten voorkomt), ten rechte de Nederlandsche vlag waait.

Gouverneur-Generaal Fock bezoekt Sumatra. De landvoogd gaat 28 Maart op reis voor het brengen van een vijfdaagsch bezoek aan Palembang, Pladjoe, de Boekit-Asammijnen, Kajoeagoeng en Tandjoengradja. Daarna wordt een bezoek gebracht aan Medan. Mr. Fock wordt vergezeld door den algemeen secretaris, den heer G. R. Erdbrink. (Aneta, 10 Jan.).

G. A. Fokker †. Te Bandoeng is in den ouderdom van 62 jaar overleden de heer G. A. Fokker, gep. ingenieur, chef der exploitatie van Staatsspoorwegen op Java.

Mr. H. Schuijten †. In den ouderdom van 71 jaar is te 's-Gravenhage overleden de heer Mr. H. Schuijten, oud-raadsheer bij het Hooggerechtshof van Ned.-Indië.

Directeur van Gouvernementsbedrijven met verlof. De Directeur van Gouv.-bedrijven is voornemens in Mei met verlof naar Europa te gaan. Hij bereidt het oud-hoofd van den mijnbouw Hövig voor, om als zijn vervanger op te treden. (Aneta, 7 Jan.).

Lyceumplannen te Batavia opgeschort. Aneta meldt d.d. 7 Jan. uit Batavia: De plannen voor oprichting van een lyceum alhier, zijn voorloopig opgeschort.

Politieschool te Buitenzorg. Volgens Aneta, d.d. 7 Jan. is de Politieschool te Buitenzorg samengesmolten met het Centraal-depôt voor de gewapende politie te Soekaboemi.

Een Caoutchoucbedrijf te Bila. De directeur van landbouw gaat een dienstreis maken naar Sumatra, in verband met het op te richten caoutchoucbedrijf te Bila. (Aneta, 7 Jan.).

Gebrek aan ingenieurs. Volgens een Aneta-telegr. dd. Weltevreden 7 Jan., heeft de Staatsspoor gebrek aan werktuigkundige ingenieurs.

Onderscheiding. Bij Kon. besluit is bevorderd tot ridder in de orde van Oranje-Nassau de hr. H. J. Preis, tijdelijk burgerlijk ambtenaar, sectieleider bij de herzieningsbrigade van West-Java van den topogr. dienst.

Het nieuwe mailcontract. Een nieuw mailcontract is gesloten, dat loopt tot einde 1926. De postdienst heeft daarbij niet langer zeggenschap in de vertrekuren van de schepen. De vroegere bepaling voor een verplichten wekelijkschen maildienst is vervangen door die voor een geregelden maildienst. De financieele verplichtingen zijn evenwel gunstiger voor den postdienst. (Aneta, 5 Jan.).

Resident Bedding. De resident van Bantam, de heer J. C. Bedding, is op zijn verzoek met 18 Maart eervol ontslagen. (Aneta, 5 Jan.).

De radioverbinding met Indië. De directeur-generaal der posterijen en telegrafie maakt in de Staatscourant bekend, onder verwijzing naar hetgeen vroeger is medegedeeld omtrent de rechtstreeksche radiotelegrafische overbrenging van Regeerings-, dringende-, gewone- en uitgestelde telegrammen zonder via naar Ned.-Indië (Stc. van 3 Mei 1923, no. 86, en van 6 Maart 1924, no. 47), dat van den radioweg thans, voor zoover daartoe gelegenheid bestaat, mede gebruik wordt gemaakt voor de overbrenging van perstelegrammen tegen verlaagd tarief (f 0.43 per woord), die niet zijn voorzien van de kostelooze aanwijzing „draad" of van eene aanwijzing betreffende de verzending per kabel. De overseining van deze soort telegrammen vindt als regel plaats in den laten avond of in den nacht.

Jodium op Java. De heer Ellinger heeft in Bandjoeoerip, in het Soerabajasche, een spuitende bron van jodiumhoudend water aangeboord en aan de regeering verzocht een overeenkomst te mogen aangaan voor de winning van jodium en eventueel van aardoliën.

Radioverbinding Nederland—Indië. De radioverbinding Nederland—Nederlandsch-Indië heeft, voor zoover het aan Nederland toekomende aandeel betreft, over 1924 f 596.663 opgebracht.

Het is te verwachten, dat de opbrengst o... nog belangrijk hooger zal zijn.

Koninklijke gift ten bate der Zending. De K... heeft een belangrijke gift geschonken ten b... den arbeid der Rijnsche zending op de Me... eilanden.

Huldiging nagedachtenis Van Heutsz. Ook te ... heeft zich een comité gevormd tot huldiging ... nagedachtenis van Generaal Van Heutsz. De ... gemeester, mr. Van Sonsbeek, heeft het ee... zitterschap aanvaard; voorzitter is gene... joor De Quay, secretaris de heer Vorstman ... gouverneur van Celebes en Onderh.; penni... ter de heer G. Ingen Housz.

Landbouwmaatschappij in de Vorstenlanden. Te ... is opgericht de landbouwmaatschappij Pe... met een kapitaal van f 250.000.—.

Meevaller van vijftig millioen! Het Bat. Nwsbl. meldt, dat de dienst 1924 een vijftig millioen den gunstiger zal uitvallen dan waarop bij ... grooting voor dat jaar gerekend was.

Malaria-epidemie. Aneta meldt dd. 12 Jan. De m... epidemie in het Soerabajasche district Go... kendang is uitgewoed. Sedert 19 December ... 5000 zieken voorgekomen en 1500 sterfg... Thans zijn er nog 2000 zieken. Kinine voo... nieuwe gevallen.

Jubileum Deli-Batavia Maatschappij. De Deli-Ba... Maatschappij te Amsterdam zal Maandag 2... a.s. haar 50-jarig bestaan herdenken.

De vulkaan Papandajan. De Papandajan heeft ... nieuwen krater gevormd en vertoont toene... werkzaamheid. (*Aneta*, Bandoeng, 9 Jan.)

Zeeroof in Ned.-Indië. Naar thans bekend wordt, ... het eind van December een geval van zeeroof ... hoogte van Kaap Tongdang voorgekomen. Van ... acht opvarenden, afkomstig van Bengkalis, ... twee verdronken. De Chineesche roovers ont... ten. (*Aneta*, 9 Dec.)

Een patrouille aangevallen in Atjeh. Uit Kota-R... wordt gemeld, dat drie kwaadwilligen in het ... labohsche een patroille hebben aangevallen. ... maréchaussée werd met een vergiftigde speer ... dood, een kwaadwillige werd eveneens ge... (*Aneta*, 9 Jan.)

De Ind. P., T. en T. in 1924. De inkomsten van ... Post-, Telegraaf- en Telefoondienst bedroegen ... 1924: f 28.846.000, tegen f 27.492.000 in ... (*Aneta*, 9 Jan.)

De nood der Zending. Het Zendingsbureau te O... geest heeft tot dekking van het tekort over ... van ruim f 300.000 f 155.387.30 ontvangen.

Het land der onbegrensde mogelijkheden! De D... schrijft o.m.: Naar wij hooren zou een der ... cultuurmaatschappijen in dit gewest, met ... nemingen in verschillende ver uiteen gelegen ... ken, waarvan de inspectie met groot tijd... gepaard gaat, ernstig denken over de aan... fing van een paar vliegmachines voor dit do...

Pest op Java. In de week van 25 Nov. tot en met 1... 1924 kwamen in totaal niet minder dan 546 ... gevallen voor, waarvan in de afd. Temang... 123, Wonosobo 5, Magelang 35, Djokjakarta ... rakarta 47, Bojolali 95, Klaten 88, Salatiga 2... dal 6, in het regentschap Batang, afdeeling ... longan 5, in de afd. Tegal 4 en in de afd. ... jarnegara 110.

Blijkens een Aneta-telegram van 5 dezer ... zich ook in Sidoardjo en Grisee de pest uit en ... er drastische bestrijdingsmaatregelen genomen.

Persoverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschriften.

UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Uit den Volksraad. De begrooting.

De *Indische Crt.*, het *Bataviaasch Nwsbl.* (3 t/m 9 D...) en *de Locomotief* (1 t/m 8 Dec.) geven verslagen en o... zichten van hetgeen in den Volksraad behandeld w... o.a. betreffende: *Afd. IV B. B.; de schoolgeldheffing; ... vereenvoudigde spelling, den B. G. D.; den Ma... luchtvaartdienst, de stoomvaartordonnantie; de ...*

gutta percha onderneming, de houtpolitiek, statis- reboisatie, visscherij; de salarisvoorstellen; L. N. H.

De directeur van Onderwijs deelde mede, dat het minimumtarief van 15 cent voor het eerste kind uit een gezin, dat de inlandsche tweede klasseschool bezoekt, wordt gehandhaafd. Wel staat daartegenover een afronding naar boven voor een der hoogste klassen van het progressief tarief, doch deze is van ondergeschikten aard. Er zal met de meeste nauwgezetheid acht geslagen moeten worden op juiste toepassing van het tarief. Bij rationeele toepassing zal bij het thans opnieuw gewijzigd en aangevuld tarief de totaalopbrengst der schoolgelden niet behoeven te verminderen.

De appreciatie van dezen nieuwen maatregel — aldus het B. N. (3 Dec.) — steunt op het goed vertrouwen, dat de Volksraad (ook de links-staande inlandsche leden) in het beleid van den directeur koestert.

Vereenvoudigde spelling is een wensch van den heer ... en hij wordt gesteund door den Katholieken onderwijsspecialist, den heer Ten Berge. Juist in Ned.-Indië, waar het Nederlandsch voor alle hoogere onderwijsvormen, behalve het primitiefste, voertaal doch geen landstaal is, dringen vele practische onverwegingen tot toepassing van een stelsel, dat overigens — voor het Bat. Nwsbl. (3 Dec.) althans — slechts de bekoring heeft van het nieuwe, maar niet van het schoone.

De Java-Bode (3 Dec.) wees reeds eerder op de politieke en andere voordeelen, die voor Indië verbonden zouden zijn aan de invoering van de vereenvoudigde spelling. Deze zijn in hoofdzaak: het opvoeren van de concurrentie van het Nederlandsch met andere, zooveel eenvoudiger talen, en ook de mogelijkheid om door versobering van het taalonderwijs meer uren vrij te krijgen voor andere vakken. Volgens de „J. B." gelden voor Indië de bezwaren, die men tegen de vereenvoudigde spelling qua kunstmatig stelsel in Nederland aanvoert, in veel mindere mate in Indië, waar het Nederlandsch niet gegroeid is, doch dat en alleen beschouwd dient te worden als gebruikstaal. Als zoodanig is de concurrentie in sommige gevallen met het Engelsch reeds zwaar genoeg.

Van beteekenis was de discussie over het „gemengd bedrijf", dat er feitelijk geen meer is. Tijdens de wisseling der stukken is Landbouw van inzicht veranderd; door de krachtige critiek, voornamelijk van de zijde van het Boschwezen, schijnt het oude plan bezweken. Er zal van een eigenlijk gemengd bedrijf geen sprake zijn. De Regeering interesseert zich niet in de onderneming, die zich zal belasten met den houtverkoop, doch staat tegen een bedrag van f 10 per M3. hout af aan de maatschappij, die de schakel vormen zal tusschen staatsbosch en afnemers. De schatkist deelt verder in de winst, die met den verkoop wordt gemaakt. (B. N. 4 Dec.)

Bij de debatten in eersten termijn over de Salarisvoorstellen voelde de heer Kerkkamp (N. I. V. B.) zich gedrongen tot een woord van waardeering voor den arbeid der salariscommissie. Het aantrekkelijkste acht spreker, dat de indeeling niet gaat volgens rascriterium, of de kosten van opleiding, doch volgens de meerdere of mindere moeilijkheid der aanvulling. Hij meent o. m., dat dit principe de noodzaak meebrengt in Indië meerdere gelegenheid tot opleiding te scheppen, met name de opleiding tot bestuursambtenaar en officier. Waar zooveel meer ambtenaren noodig zijn, als b.v. artsen, zou Indië financieel ten gronde gaan, indien het salarispeil niet over de gansche linie kan worden omlaag gesteld (B. N. 5 Dec.).

Het Soerabajasch Hbl. (6 Dec.) bespreekt het karakter der begrooting. De Indische staatsbegrooting klopt. De gewone uitgaven worden bestreden door de gewone inkomsten. Dat de opvoering van de gewone inkomsten een zwaren druk heeft gelegd op de geheele Indische maatschappij en de beperking van de uitgaven vele op zich wenschelijke maatregelen heeft tegengehouden, mag betreurenswaardig zijn, toch zijn deze omstandigheden — volgens het blad — verre te verkiezen boven het voeren van een huishouding, die tot den economischen ondergang zou leiden.

Hoe sterk de Regeering haar bezuinigingsplannen heeft doorgezet, blijkt wel uit de regularisatiewet van de begrooting van 1923. Ruim f 90 millioen is door de Regeering over 1923 minder uitgegeven dan de begrooting aanwees. Belangrijke bezuinigingen werden verkregen doordat verschillende in de begooting voorkomende maatregelen niet zijn uitgevoerd. Die bedenkelijke zijde zou er niet zijn, wanneer de bezuiniging was verkregen door sobere huishouding.

Tangerang.

De Locomotief (1 en 3 Dec.) vestigt de aandacht op in het „Bat. Nwsbl." geformuleerde *grieven der opgezetenen van de particuliere landerijen in het Tangerangsche* tegen de betrokken Chineesche landheeren ter zake van wederrechtelijke occupatie van bevolkingsgronden, het doen van wettige heffingen, enz. Bij onderzoek bleken deze klachten voor het grootste deel maar al te waar te zijn. De „Loc." vindt in deze mededeelingen aanleiding om terug te komen op de vraag: of niet dergelijke misstanden den ondergrond vormden van het drama, dat zich in Februari 1924 heeft afgespeeld.

Het *Bataviaasch Nwsbl.* (3 Dec.) zegt dat het onderzoek naar de oorzaak van het Tangerang-drama onmiddellijk gegaan is in de richting van economische misstanden. Daarbij is echter al dadelijk aan het licht gekomen, dat daarvan geen sprake kon zijn, omdat de in verzet gekomen lieden afkomstig waren uit een andere streek, terwijl bovendien het verzet zelf zich niet keerde tegen één of meer der landeigenaren. Daarmee verviel alle reden om verder in die richting te speuren. Maar wat nu gebeurd is, mag evenmin aanleiding zijn om met de „Loc." aan te nemen. dat *dus toch* economische misstanden de oorzaak zijn geweest. Want de nu aan het licht gekomen toestanden zijn *door de bevolking zelve* aan het bestuur gerapporteerd, en door dat bestuur onderzocht en juist bevonden. En dan zou het toch wel heel zonderling moeten heeten, dat dezelfde bevolking, die nu den juisten weg wist te vinden, zich een half jaar geleden herstel van grieven zou hebben willen zoeken via een verzet, geboren uit het „zoo wanhopig verlangen naar een *ratoe adil*", dat uiting is van een ondragelijken druk.

Nieuwe aardschokken in het Wonosobosche.

De Locomotief (2 t/m 5 Dec.) bevat uitvoerige berichten over de jongste aardbeving. Het hoofd van den Vulcanologischen Dienst, *ir. Taverne,* is wederom naar Wonosobo vertrokken.

Het Kon Meteorologisch en Magnetisch Observatorium registreerde den 2den Dec. te 8.30 uur een schok van gelijke sterkte als op 12 Nov. De resident van Kedoe heeft o.m. aan de regeering geseind, dat hij als resultaat van zijn onderzoek, waarvan hij den 5en Dec. is teruggekeerd, heeft bevonden, dat Antjoloredjo geheel is bedolven; ook andere desa's hebben min of meer geleden. De beide militaire bivakken zijn overgebracht naar Wonosobo. De restauratie van de kotta en de desa's wordt in langzamer tempo voortgezet. *Voor voeding, kleeding en huisvesting is voldoende gezorgd, mede dank zij de particuliere giften en gelden.* In verband met onjuiste geruchten heeft de resident er zich met dr. Taverne van overtuigd, dat de plaats van het militaire bivak in Antjoloredjo niet verkeerd gekozen was. Het bivak lag in een vrij vlakke strook tusschen de desa's Modjotengah en Kebondalem, buiten het vorige epi-centrum van de bevingen.

Mohammaddijah's propaganda. Nieuwe Mohammedaansche vereeniging. Javaansch-Nationaal onderwijs.

Mohammaddijah belegde den 30sten Nov. te Jogja een vergadering, waarop lezingen werden gehouden door de voormannen dier vereeniging. Als eerste spreker trad op de heer *R. Djojosoegito,* die over de Javaansche taal sprak. De tweede spreker was de pas uit Nederland teruggekeerde *dr. Slamet,* die zich in dienst stelde van Mohammaddijah. Hij hield een causerie over geslachtsziekten en de bestrijding daarvan. *Hadji Hadjit* sprak vervolgens over de Islamitische vrouw, waarna de Indische arts *Soemowidigdo,* eveneens werkzaam bij Mohammaddijah, een propaganda rede hield voor het Mohammedanisme.

(Loc. 2-12).

De Locomotief (6 Dec.) meldt dat de Regeering bericht heeft gekregen van de oprichting van een nieuwe Mohammedaansche vereeniging te Jogja, die ten doel heeft *van godsdienstleeraren een tegenactie te doen uitgaan tegenover de actie van andere godsdiensten.* Het bestuur bestaat uit 140 kijais, van wie er veertien het dagelijksch bestuur vormen. Onder hen is *Soerjopranoto,* die eigenlijk geen kijai is. De meest vooraanstaande bestuurder is *Fachroedin.* Alle bestuursleden zullen propagandistisch werk doen. Met behulp van oelamas moet de godsdienst in alle desa's worden uitgedragen. In Februari zal in Jogja een propaganda-optocht worden gehouden. Er zal voorts een Mohammedaansche vlag worden ontworpen en men wil de feestdagen vaststellen.

Terwijl *„Boedi-Oetomo"* nationaal onderwijs wenscht op den grondslag der oude inheemsche cultuur, is het streven van *„Moehammadijah"* gericht op het verkrijgen van nationaal onderwijs, gebaseerd op de eischen der toekomst. Van een samengaan kan dus geen sprake zijn, — aldus de Midden-Java redacteur van het *Soerabajasch Hbl.* (2 Dec.) —. Het is duidelijk, dat de godsdienst „Moehammadijah" weerhoudt van een terugkeer tot het vroe-

gere, want die stap zou kunnen leiden tot een wederaanvaarding van leerstellingen, welke uit het Hindoeïsme voortspruiten en in strijd zijn met den Islam. Slechts op één punt koesteren „Boedi Oetomo" en „Moehammadijah" hetzelfde verlangen en dat is: *Javaansch als voertaal op school, Nederlandsch als leervak.* Om de mogelijkheid van de vervulling hunner wenschen na te gaan, hebben leden van „Moehammadijah", die geacht kunnen worden tot de intellectueelen onder hen te behooren, een studieclub opgericht, om in aansluiting daarop plannen te overwegen voor de stichting eener instelling van middelbaar onderwijs. Schr. merkt daarbij op, dat vooralsnog Javanen met bevoegdheid tot het geven van middelbaar onderwijs, moeilijk te vinden zullen zijn.

Delisch zaad voor Deli.

De Sumatra Post (10 Dec.) bevat het verslag van de rechtszitting, waarin de bekende diefstal werd behandeld van Delisch tabakszaad. Maar de bedoeling heeft voorgezeten — dit wordt althans aangenomen — om het zaad elders aan te wenden en aldus een centrum van concurrentie met Deli te scheppen, is de zaak belangwekkend. Over deze *concurrentie met Deli* is reeds veel te doen geweest. Er zijn personen, die zich daarvan veel voorstellen, er zijn er ook, die n meening zijn, dat het zeer bezwaarlijk zal blijken een plekje grond op aarde te vinden, waar het mogelijk zal zijn zijn tabak te planten, gelijk aan die, welke in Deli wordt gecultiveerd. Deze laatste groep kan grooten steun vinden in de deskundige verklaringen van den heer Lutjens, hoofdadministrateur der Deli Mij.

In den loop van vele jaren doen zich tallooze gelegenheden voor om te constateeren, welke condities minder bevorderlijk zijn voor het welslagen van een oogst. En deze condities — schrijft *de Sum. Post* van 11 Dec. — zijn vrijwel overal aanwezig. *Het resultaat van den Kameroenoogst* wijst dit trouwens uit. Maar bovendien zou men nog kunnen wijzen op verschijnselen is omgekeerde richting. De *oliepalm, in Deli ingevoerd, kreeg geleidelijk een gewijzigd en zeer gewaardeerd type,* dat specifiek is voor Deli, hetgeen er op wijst dat inderdaad klimatologische en wellicht nog andere invloeden een zeer bijzondere rol spelen in dit gewest. Welke „gelukkige" omstandigheden dit precies zijn, heeft men wel grootendeels, doch niettemin niet geheel uitgemaakt tot dusverre. Het is blijkbaar op *deze gronden,* dat diegenen, die tot in details vertrouwd zijn met de Delische tabakscultuur ,als hun overtuiging durven uitspreken, dat Deli geen concurrentie heeft te vreezen, zelfs wanneer op onrechtmatige wijze Delisch zaad wordt verkregen en naar elders wordt overgebracht. Het is zeer waarschijnlijk, dat de planten, ontstaande uit Delisch zaad, elders een ander karakter krijgen, waardoor het speciaal gewilde Deli-type verdwijnt. Meermalen is dit reeds betoogd, doch het betoog werd vooral in den laatsten tijd onderstreept door de eerste resultaten van proeven, elders genomen, die tot groote teleurstelling aanleiding hebben gegeven.

Intusschen is met de opinie, dat geen gevaar te vreezen is, wel eenigszins in strijd, de nadruk, welke in de rechtszaal werd gelegd op de verordening, waarbij uitvoer van tabakszaad zonder vergunning van den Dir. van Landbouw strafbaar wordt gesteld. Deze verordening zelve zou, uit het zoo juist besproken standpunt gezien, overbodig kunnen worden genoemd, en het groote belang ervan is dan zeker niet logisch aangetoond. Het tabakszaad is eigendom der ondernemingen en indien iemand zich eenige flesschen toe-eigent, dan pleegt hij een gewonen diefstal, die blijkbaar niet verzwaard wordt door concurrentie-mogelijkheden, welke door deskundigen als nietbestaand worden aangemerkt.

Ten slotte merkt de „S. P." op, dat de beteugeling van het kwaad wel aan de natuur zal kunnen worden overgelaten, wanneer de meening van ter zake kundigen juist is, dat het niet zal gelukken elders Delitabak te kweeken of althans op het peil te houden, dat men in Deli weet te handhaven. Men kan zich daarover slechts verheugen. Ten opzichte van dit luxe-artikel mag *een monopoliepositie zonder meer* worden aanvaard.

De geografische ligging van Batavia.

Bij G. B. van 25 April 1896 werd de lengte van den uitkijk te Batavia, aan den Pasar Ikan gelegen, afgeleid uit waarnemingen van Oudemans, officieel vastgesteld. Toen in 1922 het Observatorium te Weltevreden de beschikking kreeg over een draadlooze ontvanginrichting, waarmee de Europeesche tijdseinen konden worden opgevangen, bleek *de oude lengte ongeveer 6/10 secunde* onjuist te zijn, welke onjuistheid overeenkomt met een verschil van ongeveer 300 meter. De waarnemingen, die tot de verbeterde plaatsbepaling hebben geleid, werden aan het observatorium verricht in Juni, Juli en Augustus 1923 en bestonden in tijdsbepalingen door middel van sterren en het opvangen van het wetenschappelijk tijdsein van Bordeaux. De nieuw aangenomen len[gte] van Batavia is thans bij Gouvernementsbesluit va[stgesteld]. (*Java-Bode* 8/12.).

UIT DE INLANDSCHE PERS.

De Borneosche diamanten.

I.

In de „Perniagaän" van 9 Augustus 1924, ... men over dit onderwerp, dat het algemeen ... eiland Borneo een der diamant produceerende ... van den Indischen Archipel is en dat die steenen ... komen in de Landak- en Sekajam-rivieren ... Westkust van Borneo en in de streken van Mar... de oostelijk van Koesan gelegen eilanden en ... Litjin (Tanah Batoelanden) van de Zuider- en ... afdeeling van Borneo.

De Borneosche diamanten hebben ten allen ... naam gehad, dat zij, in vergelijking met de En... Indische en Braziliaansche diamanten, daar... kwaliteit niet behoefden onder te doen.

Zij schitteren, zijn zuiver en hard en het ... vooral de Martapoerasche steenen, die hooge ... behaalden, met het gevolg, dat men, vooral v... grooten oorlog, Kaapsche diamanten invoerde ... als Martapoerasche steenen verkocht en uitvo...

Het vertrouwen in de goede kwaliteit der Mar... rasche diamanten werd door dien invoer wel ge...

Bekende groote Borneosche diamanten zijn ze... nig in aantal en daaronder behoort in de eerste ... te worden genoemd die, welke den naam dra... „Danau Radja" met een gewicht van 267 karaat ... de tweede plaats de „Segima" van 70 karaat, ... steenen in het bezit zijn van den Panembahan ... Matan.

Een derde diamant van zekeren naam heeft ... gewicht van 54 karaat en werd in het jaar 168... den Vorst van Landak (Westerafdeeling van Bor... ten geschenke gegeven aan den Vorst van Ba... (Java).

Een diamant van 77 karaat werd vóór het jaar ... gevonden te Tjempaka, in de nabijheid van ... poera (Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo) ... kwam in het bezit van den Vorst te Bandjarmas...

De vinder van dien steen, heet het, was zoo ge... over het feit zijner vondst, dat hij zinneloos we... daarna overleed.

Verder zijn er nog tal van kleinere diamanten ... rieerende tusschen 10 en 25 karaat; een van 25 ... werd in het jaar 1865 gevonden te Martapoera ... het jaar 1910 een van 24 karaat in de Landakri...

Over den diamant „Danau Radja" hoopt de ... ver nog iets te zeggen, doch hij wil eerst nog ... deelen, dat, tijdens de Oost-Indische Compagnie, ... dak reeds West-Borneosche diamanten binnen ... en in het jaar 1700 die steenen uitvoerde n... Zuid-Oostkust van Borneo, hetgeen aanleiding ... het sluiten van eene overeenkomst met den Vorst ... Bandjarmasin.

Ter Westkust van Borneo waren het Chineesche ... lonisten, die zich hoofdzakelijk bezighielden m... zoeken naar diamanten.

Zij deden dat echter op eene andere wijze d... de vroegere graafmethode der Inlanders.

Toen, na den val van de Oost-Indische Com... de vraag naar diamanten meer en meer vermin... verdween ook geleidelijk de graafmethode.

De hoeveelheid diamanten, welke door de Oost... sche Compagnie werd uitgevoerd, was vrij aan... en bestond voor het grootste deel uit steenen, d... komstig waren van de Westkust van Borneo.

Tijdens het herstel van het Nederlandsch ge... Ned.-Indië, was van het graven naar diamanten ... sprake meer.

Wel werd gepoogd onder eigen beheer het bedr... weer op de been te helpen, doch de uitkomsten wa... niet bevredigend, met het gevolg dat het ze... diamanten naar Nederland voor landsrekening ... verkoop op Java ophield.

In het midden van de vorige eeuw was er van ... zijde van het Bestuur weinig belangstelling voor ... Borneosche diamanten en werd besloten den ... ter Westkust van Borneo te vergunnen, voor eigen ... kening de vroegere graafmethode weer in te voeren, ... terwijl in de Zuider- en Oosterafdeeling van Bor... licenties voor het graven en zoeken naar diamanten ... werden uitgereikt.

In het algemeen is het aantal plaatsen, waar waar... volle diamanten worden aangetroffen, sterk ver...

derd en varieert het gewicht van de steenen, welke thans gevonden worden, tusschen de 5 en 6 karaat.

In het Martapoerasche kan men echter nog wel eens een enkelen steen van waarde aantreffen.

Zoo werd in de maand December van het jaar 1912 nog een steen gevonden van 17 karaat, ter waarde van ƒ 3100.—; in de maand Mei 1914 een steen van 24 karaat ter waarde van ƒ 5200.— en in de maand October 1915 nog een van 12 karaat.

Deze steenen hadden een gele citroenkleur, terwijl het bekend is dat de blauw gekleurde diamanten het meest waardevol worden geacht.

(Wordt vervolgd.)

UIT DE CHINEESCHE PERS.

De Klingaleezen en het Communisme in Ned.-Indië.

In de „Sinar Sumatra" van 25 Juli 1924 komt een Jong-Britsch-Indiër op tegen de in de Europeesche pers voorgebrachte beschuldiging, als zouden de Klingaleezen in Ned.-Indië deel nemen aan de communistische beweging daar te lande.

Over het algemeen, zegt de schrijver, wordt door de verschillende volksgroepen in Ned.-Indië, in den tegenwoordigen tijd, wel begrepen hetgeen het Communisme beoogt en zal hij om die reden daarover hier niet spreken.

Het Indische gezag staat tegenover dat stelsel wantrouwend en houdt diegenen onder de aanhangers van het communisme, die al te groote wilde sprongen maken, in het oog.

Naast de Chineezen, die communisten zijn geworden, worden in den laatsten tijd ook de Klingaleezen verdacht van tot die groep te behooren en worden de handelingen, vooral van de halfbloed-Klingen, te Padang, thans in stilte nagegaan.

Zij hebben dezen maatregel, naar schrijvers meening, te danken aan de verschillende Europeesche nieuwsbladen, die leugenachtige berichten ten deze verspreiden en botweg verklaren dat de halfbloed-Klingaleezen eene voorname rol spelen in de communistische beweging ter Westkust van Sumatra.

Deze koddige beschuldiging is, zoo zegt de Jong-Britsch-Indiër, òf uit de pen van de schrijvers gevloeid òf uit hunne duimen gezogen.

Iedereen, van welke volksgroep ook, weet toch, dat de Klingaleesche samenleving eene is van rustige handelaren of loontrekkende huisbedienden bij rasgenooten, die op kalme wijze in hun levensonderhoud voorzien en van oproerige bewegingen afkeerig zijn.

De halfbloeds onder hen zijn voor het grootste deel behoeftig en dat feit kan natuurlijk wel eens de reden zijn dat men hen gemakkelijk tot de communistische groep kan overhalen.

Voor zoover de schrijver weet, heeft slechts één Kling zich te Padang bij de communistische groep aangesloten en, zijns inziens, mag dat geen reden zijn om de geheele Klingaleesche volksgroep daarvan een verwijt te maken.

De Klingaleezen doen voor geen enkele andere volksgroep onder, wat betreft het nakomen der burgerlijke verplichtingen, zijn rustige burgers en bezorgen het bestuur over het algemeen geen last.

Er bestaat dan ook geen enkele reden, voor wien ook, om hen van het een of ander te verdenken.

Toch is de Europeesche Pers in het geheel niet schuchter om op ondeugdelijke gronden verschillende alarmeerende berichten te verspreiden, niet alleen over Inlanders, doch ook over Chineezen en anderen en dat is de reden dat zij zoo dikwijls daarover in de Indische en Chineesche Pers wordt aangevallen.

De Klingen hebben in Indië geen Pers, waarin zij zich over toestanden, personen en verhoudingen kunnen uiten, doch willen daarom toch wel verklaren, dat zij van de beschuldiging, als waarvan hier sprake is, niets willen weten, omdat, als deze overeenkomstig de werkelijkheid ware, en op haar beloop werd gelaten, zij eene vergiftige sfeer zou kunnen doen ontstaan.

Gelukkig, zegt de schrijver, is de redactie van de „Sinar Hindia" eene, die op onpartijdige wijze naar alle stemmen uit de menigte luistert.

Literatuur-Overzicht.

De Indische Gids.

De Jan.-afl. opent met een interessante koloniaal-politieke beschouwing van ir. Th. F. Vreede, waarbij het uitgangspunt vormt de veel besproken brochure van Prof. Treub: Indië's toekomst. — Internationale arbeidswetgeving en Indië is de titel eener bijdrage van den hr. H. Ch. G. J. van der Mandere, waaruit ten duidelijkste blijkt voor welke moeielijkheden de Ind. wetgever eenmaal zal worden geplaatst wanneer hij een uniforme regeling van den arbeid zal moeten ontwerpen welke op Westerschen leest is geschoeid. — De heer J. van Roon bespreekt onder den veelzeggenden titel „Onbarmhartige scheidingslijnen" de pensioenregeling voor de Indische militairen. — De hoofdartikelenreeks wordt besloten met Mr. J. J. van Bolthuis' parlementaire rubriek: Indië en de Nederlandsche volksvertegenwoordiging.

Overigens de gewone maandelijksche rubrieken Revue van brochures, enz. — Varia — Buitenland — Koloniale literatuur — Wetenschap en industrie.

Voor de Indische abonnés op de Ind. Gids heeft de uitgever een verrassing; op bl. 3 van den omslag wordt nl. medegedeeld dat de abonnementsprijs met ingang van het jaar 1925 niet onbelangrijk is verlaagd.

Tijdschr. Kon. Ned. Aardr. Genootschap.

In de Jan.-afl. geeft de hr. C. Craandijk door een kaart verduidelijkte bijzonderheden over het werk der Nederlandsche opnemingsvaartuigen in den Oost-Indischen Archipel, gedurende het vijfjarig tijdvak Jan. 1920—Jan. 1925. — De hr. H. Witkamp beschrijft een door hem uitgevoerden tocht naar den goenoeng Beratoes (piek van Balikpapan) in de Zuider- en Oosterafd. van Borneo; ook hierbij een kaartje ter verduidelijking en eenige foto's. — Pr. Drabbe schrijft een opstel over dood, begrafenis en spiritisme op Tanimbar. — De hr. J. van Roon wijdt eene beschouwing aan de beteekenis der stereo-autogrammetrie voor de opneming en kaarteering, in het bijzonder voor die van Ned.-Indië. — Dezelfde schr. bespreekt daarna het jaarverslag van den Ned.-Ind. Topografischen Dienst over 1923. — Tenslotte bevat deze bijna uitsluitend aan Oost-Indië gewijde afl. nog overzichten van geologische publicaties en de periodieke Ind. bibliografie van W. C. Muller.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 23 (6 Dec. '24). De cacaocultuur van Ecuador en de Goudkust (vervolg). — De Singaporesche rubber-mandarijn te Bandoeng. (Een interview met Mr. Tan Kah Kee). — Rubber matverpakking (vervolg). — De koffiecultuur in de Toradjalanden. — De Pengalengansche jeneverfabriek, door Hulskamp Jr. — Maandelijksch overzicht van Java's productenmarkt.

Ned.-Indisch Rubber- en Thee-Tijdschrift.

No. 22 (1 Dec. '24). De reorganisatieplannen der Proefstations. — De Friesche terp! (Beschrijving dezer aldus genaamde jonge veeteelt-onderneming van Dr. Vrijburg op de Pengalengansche hoogvlakte). — De Ned.-Indische bevolkingsrubber. — De rubberproefstations. — De bevolkingsrubber in Djambi. Rapport van de heeren T. J. Cumming en Dr. N. R. Pekelharing. — Mogelijkheden en verbeteringen voor de cultuurondernemingen op Sumatra's Oostkust, door Dr. A. W. R. de Jong. — Koffiediefstallen.

Indië. Geïllustreerd Tijdschrift.

Afl. 21 (7 Jan. '25). Het zieleleven der Indonesiërs (vervolg), door N. — De aardbeving te Wonosobo (met ill.), door J. M. J. R. — Ontvangst der vliegeniers te Bandoeng 29-XI-'24, door J. Reitsma (met ill.). — De suikerindustrie op Java, hare geschiedenis en ontwikkeling, door H. Ch. G. J. van der Mandere (vervolg).

De Indische Mercuur.

Jaarg. 1925, No. 2. Het veredelen der sinaasappels in Suriname (met 12 afbeeldingen), door Prof. Dr. G. Stahel. — De kasrekening, spil der administratie van cultuurondernemingen, door R. L. Koops. — Cursusonderzoek en identificatie van hout, door Prof. G. van Iterson Jr. — Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Amsterdam. — Overzicht van de productenmarkt op Java en Madoera gedurende het derde kwartaal van 1924. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut geeft recente literatuur over oliën, vetten en wassen.

Plannen voor een tinsmelterij op Java.

Bovengenoemd Ind. Merc.-Nr. meldt: In de tinwereld schijnt men zeer geestdriftig te zijn voor de plannen voor een tinsmelterij te Tandjong Priok. Het oogenblik is thans zeer gunstig. Men meent, dat een geheel particulier bedrijf de meeste kans van slagen biedt, omdat door concurrentie getracht moet worden het tin van elders hier-

heen te trekken. De oprichting is verzekerd, indien toegezegd wordt, dat de smelterij het geheele smeltwerk van Banka en Billiton krijgt onder bepaalde voorwaarden.

Conserveeren van vruchten met een rubberlaagje.

Onder dit opschrift bevat de Ind. Merc. van 2 Jan. een aan de Tel. ontleend bericht van den volgenden inhoud.

In de jongste bijeenkomst van de „Pan Pacific Food Conservation Conference" heeft dr. P. J. S. Cramer te Buitenzorg, de interessante mededeeling gedaan, dat vruchten, in rubbersap gedoopt, en daarna aan de buitenlucht blootgesteld, totdat het rubberlaagje verhard is, gewoon per scheepsgelegenheid kunnen worden verzonden, zonder dat koelruimen noodig zijn. Dr. Cramer heeft versche aardbeien, die op deze manier waren behandeld, verzonden en de vruchten kwamen, na een reis van veertien dagen, in denzelfden staat van verschheid en rijpheid aan, als ze verzonden waren. Hij had ook vruchten, o.a. de mangistan, een van de meest delicate tropische vruchten van Buitenzorg gezonden naar de „Societe d'Acclimatisation" te Parijs, en deze met een rubberlaagje bedekte vruchten kwamen eveneens in uitstekenden toestand aan.

Bij zijn proeven heeft deze geleerde groene bananen genomen en die halverwege in het rubbersap gedompeld. De niet behandelde helft van de vrucht werd rijp, terwijl de met een rubberlaag voorziene helft groen gebleven was.

Men meent, dat het gebruik van rubbersap als beveiligingsmiddel bij het verzenden van tropische vruchten naar markten in meer gematigde luchtstreken, verre perspectieven opent voor kweekers van tropische vruchten. Het dunne rubberlaagje aan de oppervlakte van de vruchten kan er even gemakkelijk afgestroopt worden als een handschoen van de hand, waarna het normale rijpingsproces verder zijn gang kan gaan.

De Indische Culturen.

Bij K. Goelst en Zoon te Soekaboemi is uitgekomen een proefnummer van het tweemaal 's maands te Soekaboemi verschijnende tijdschrift „De Indische Culturen", waarin zijn opgenomen het tijdschrift Teysmannia en het N.I. Rubber- en Thee-tijdschrift. Het doel van dit tijdschrift is, naar in de inleiding wordt gezegd, het wetenschappelijk element bij de practici te versterken, om daardoor de vorderingen der landbouwwetenschap te vatten en ze juist te kunnen toepassen in het eigen bedrijf. Naast de behandeling van vraagstukken van specialen aard, zal het blad zijn wetenschappelijke leiders trachten te bewegen, mede te werken om vraagstukken van algemeenen aard, populair te bespreken, om op deze wijze den planter, die eenig inzicht wenscht te krijgen in de levensverschijnselen, welke hij dagelijks om zich heen ziet, op de hoogte te brengen van het nieuwste op dit gebied. Het proefnummer opent met een portret van dr. A. A. L. Rutgers, directeur van het Dep. van Landbouw, bevat o.a. artikelen van bekende auteurs over: wortelziekten bij thee en rubber, het drogen van koffie, idem van tabak, een gevaarlijke klapperplaag, phytopathologie en Indische culturen, regenvoorspellingen en landbouw, electrificatie in de culturen; boschinsecten en de Indische culturen, opmerkingen over kinazaadbedden, de phytopathologie in dienst van den landbouw, orchideëencultuur, de electrificatie van theefabrieken, het emballagevraagstuk, organisatie in verband met den opkoop van bevolkingstheeblad, den invloed van het tapsysteem op het voorkomen van bruine binnenbastkanker, enz.

De Haagsche Post.

In het Nr. van 10 Jan. „Overbevolking en industrie op Java. — Geforceerde welvaart. — Een hoogovenbedrijf zonder afzet."

Zendingsperiodieken.

De Timor-Bode. Dec. '24. Begrafenis-gewoonten onder de Rotineesche heidenen. — Het dooden-feest te Niki-Niki, Mei 1922. — Bijvoegsel: Onze verhouding tot het heidendom, in het bijzonder tot den heidenschen adat en de volkshoofden, alsmede de leiding der jonge Gemeenten en harer Goeroe's te dezen opzichte, door T. H. van de Wetering.

Mededeelingen. Tijdschr. voor Zendingswetenschap. Deel 68, 4e Stuk. Ter nagedachtenis van Ds. G. van der Giesen, door J. Rauws. — Van heiden tot christen, door Dr. A. C. Kruyt. IV. Het gebed der Possoërs. — Nation, Rasse und Mission, von Prof. Dr. J. Richter. — Iets over de genealogische methode van ethnologisch onderzoek, door J. Kruyt. — Wat een verblijf te Caïro mij te overdenken heeft gegeven, door C. W. Nortier. — Een bedevaart naar Herrnhut, door J. Rauws (o.a. mededeelingen over het werk der Broedergemeente in Suriname). — Uit de Maleisch-Javaansche pers, enz.

St. Claverbond. Uitgave der P.P. Jezuïeten ten bate hunner Missie op Java. Jan. '25. Een tocht naar den Merapi, door A. de Kuyper S.J. (met ill.). — Een mooi resultaat bereikt door de Broeders der Onbevlekte Ontvangenis. — Wij moeten vooruit, door Fr. Strater S.J. — Hoe Ambarawa deelnam aan den Eucharistischen huldedag door Moeder Odrada.

Orgaan der Ned. Zendingvereeniging. Jan. '25. Ons hospitaal te Bandoeng, door Mej. C. v. d. Brugghen.

De Java-Post. 5 Dec. '24. Over Art. 123 Regeerings-Reglement, door H.

De Banier. 28 Nov. '24. De Holland-Indië vlucht. — De voorgestelde wijziging van Artikel 123 van het Regeerings-Reglement, door J. Mooij, (vervolg in het Nr. van 5 Dec.).

The influences of Indian art.

Als uitgaaf van de India Society te Londen verscheen onder bovenstaand opschrift een werk, waarin o.a. een bijdrage van onze landgenooten Prof. Dr. J. P. Vogel en de hr. H. F. E. Visser. Eerstgenoemde schrijft over: The relation between the art of India and Java, en de hr. V. over: Indian influence on Far Eastern art.

De Tropische Natuur.

Inhoud der Dec.-afl. De orang pandak op Sumatra, door Dr. K. W. Dammerman (met ill.). — Een vlinderzwerm in de Straat van Malakka (met ill.), door D. v. L. — Nog iets over Amorphophallus titanum Beccari, door Edw. Jacobson (met ill.). — Wie helpt mee (aan het verzamelen van gegevens dat zoetwaterpalingen naar zee zouden trekken om hun eitjes af te zetten)? door H. C. Delsman.

De Hollandsche Revue.

De karakterschets in de jongste afl. heeft betrekking op Dr. G. L. L. Kemmerling, den Indischen vulkanendokter.

De Indische Post.

Het Nr. van 6 Dec. artikelt over het rubbervraagstuk, vertelt over het bouwen in aardbevingsgebieden, bespreekt de ontwikkelingskansen van Midden-Sumatra en deelt nog o.m. wat mede van het geweldig enthousiasme dat bij de aankomst van de F. VII allerwege in Indië heerschte.

De Ingenieur.

In het Nr. van 10 dezer wordt een beschrijving gegeven van de wijze waarop op 2 Jan. hulde was gebracht aan ir. R. A. van Sandick, bij zijn 25-jarig jubileum als hoofdredacteur van De Ingenieur.

* * *

Nederland's koloniale staatkunde en Indië's staatsinrichting, door S. Ritsema van Eck. (Vragen des Tijds, Jan. '25).

Multatuli's verloftijd, door S. Kalff. (De Ind. Verlofganger, 9 Jan. '25). — De achteruitgang van de Europ. Lagere School en hoe die te stuiten. (Id.).

Tochten langs West-Borneo, IX. De Kendawanganrivier. M. ill. (Het Nederl. Zeewezen, 3 Jan. '25).

In Java's binnenland. (Het meer van Pendjaloe), door Marie. M. ill. (Holland Express, 10 Jan. '25).

Gegevens omtrent den porceleinhandel der Oost-Indische Compagnie, medegedeeld door Dr. H. E. van Gelder. (Econ. Historisch Jaarboek. X, bl. 165).

Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chineesche pers, 1924, No. 49. (Bureau voor de Volkslectuur te Weltevreden).

Resultaten van de Volkslectuur in het jaar 1923. (Weltevreden, Drukkerij Volkslectuur).

Pensioenfonds voor de Inlandsche ambtenaren in Nederlandsch-Indië (Inlandsche ambtenaren-pensioenfonds). Eerste wetenschappelijke balans op 31 Dec. 1921. ('s-Gravenhage, Alg. Landsdrukkerij).

Suriname.

Georges Brousseau heeft met twee korjalen, elk bemand met zes man uit Cayenne, een reis ondernomen naar het brongebied van de Marowijne — juister: naar de Aloërivier, een linkerzijrivier van de Itanie — om avonturen en goud te zoeken, en vertelt daarvan wonderlijke

derlijke dingen in *„La Revue Mondiale"* van 15 Juni 1924. In de *„Wetenschappelijke Bladen"* van November j.l. vinden wij een vertaling onder het hoofd: *„De laatste vrije Incas."*

Het toeval voerde de reizigers naar het dorp Yamaïké, dat, volgens Brousseau, nog door geen vreemdeling was bezocht en dat bewoond is door den wilden stam der Coulais, die, evenals de Trio's, ieder verkeer met hun buren vermijden. (Van de Trio's blijkt dit niet uit de Goeje's *Verslag van de Toemoekhoemak-expeditie"*).

De Goeje zegt op blz. 174 van de *„Encyclopaedie van Nederlandsch West-Indië* dat de Ojarikoelé (de Coulais van Brousseau) allen vreemdelingen vijandig gezind zijn en dat zoowel de Ojana's als de Bonninegers meermalen strijd met hen gevoerd hebben.

Brousseau was gelukkiger. Uit den mond der ouden en van den „hoogepriester" der Coulais en Trio's vernam hij de geheele waarheid omtrent hun oorsprong. (Men zou hier willen vragen in welke taal hij zich met de Coulais onderhield).

Die geheele waarheid was de volgende: Hun voorouders leefden gelukkig in een groote stad van meer dan honderdduizend inwoners — (hebben deze Indianen begrip van zulke groote getallen?) — *Tamboe Tocco*, in de bergpassen van den *Uru bamba*, ten noorden van Cusco. Plotseling vernamen zij dat de Spanjaarden in hun land gekomen waren en overal schrik en dood verspreidden. Deze wilden goud hebben, steeds meer goud. Toen zij niets meer vonden namen zij de foltering door het ijzer en het vuur te baat, onder het voorwendsel dat de Indianen hunne goden moesten verloochenen en die der bleekgezichten aannemen.

Tamboe Tocco, diep in het woud gelegen, ontsnapte aan de nasporingen der Spanjaarden. Onderwijl was men op zijn hoede en gereed om in alle haast te vluchten, met medeneming van alle kostbare voorwerpen, en het bijzonder de fabelachtige schatten uit de tempels en uit het paleis met de Drie Vensters. Toen de laatste keizer onder de martelingen der Spaansche inquisitie bezweken was zonder te hebben bekend gemaakt waar de schatten zich bevonden, werd tot den uittocht besloten. Honderd en twintig duizend menschen vluchtten in duizenden prauwen langs de Uravali. Zij werden aangevoerd door twee tamoesies, prinsen der keizerlijke familie: Tumac Humae en Mango Humae.

In 1917 ontdekte een Amerikaansch ontdekkingsreiziger de stad Tamboe-Tocco.

Francisco Orellana vervolgde de vluchtelingen en haalde hen in den middenloop van de Maragnon in. De Indianen hadden lange haren, geen baard of bijna geen, waaruit de legende van de Amazonen ontstond. Geen enkele vrouw had aan den strijd deelgenomen.

De vluchtelingen hadden zich neergezet aan de Maragnon, nabij den mond van een der zijrivieren uit het Noorden, waaraan zij den naam van hun land Peru of Paroe gaven, maar trokken later over de stroomversnellingen en watervallen tot aan den oorsprong van de Paroe in de bergen, die zij Tumac Humac noemden. Zij verspreidden zich vervolgens in de naburige landen, steeds naar het Noorden trekkend. Op deze wijze ontdekten zij het Parima-meer in het hart van een vulkanisch gebergte, de Parima-bergen der Engelsche kaarten.

......„Gelukkiger dan Walter Raleigh, — aldus Brousseau — heb ik met twee eenvoudige prauwen de laatste vrije Inca's gevonden onder den naam Coulais en Trios, aan de grenzen der drie Boven-Guiana's"......

Wat denkt de Goeje van dit verhaal? Wahrheit oder Dichtung?

* * *

Onze aandacht wordt gevestigd op een interessant artikel in *„The Louisiana Planter and Sugar Manufacturer"* van December 13, 1924, getiteld *„Deep Plowing in Relation to Soil Water in British Guiana"*, by Maurice Bird, B. S. Wat de schrijver mededeelt over zijne onderzoekingen van het water in den bodem, aan de planters in Suriname ter lezing aanbevelende, willen wij hier het slot van het artikel aanhalen:

„The promise of the future, that the usual cumbrous, inefficient and expensive methods of local cane cultivation, with the hoe, the fork and the cutlass, will be largely replaced by modern means and appliances now seems to be bright! and on its fulfillment would appear to depend much more than any other one factor, the hope that the sugar industry of Demerara may yet return to its pristine prosperity".

Jammer, dat men van Suriname niet van een dergelijke „promise" kan spreken.

Het ligt o.i. op den weg van Bestuur en Regeering om eerste klasse deskundige naar Suriname te zenden om ter plaatse te onderzoeken welke „modern means and appliances" voor Suriname zijn aangewezen, want bij „hoe fork and cutlass" zal men in Suriname niet kunnen blijven, terwijl heel de wereld vooruitgaat. Men *moet* meegaan of ten onder gaan!

* * *

Ds. A. S. Baljon, die ongeveer 25 jaar te Spaarndam als predikant heeft gewerkt, vertrekt binnenkort naar Paramaribo, waar hij een ambt heeft aanvaard.

Curaçao.

De begrooting voor 1925.

IX.

In een achttal nummers van dit blad hebben wij de behandeling der begrooting voor 1925 in den Koloniaien Raad besproken; het laatste was van 31 Juli 1924, en thans zijn wij genaderd tot de behandeling in het moederland. Het is misschien gelukkig, dat men vóór Kerstmis niet verder gekomen is dan de indiening van het ontwerp met de memorie van toelichting, straks is er wellicht meer gelegenheid eens de belangen van Curaçao te bespreken. Wij hebben zoo den indruk, ook uit hetgeen wij Kamerleden wel eens hebben hooren zeggen, dat de economische ontwikkeling van Curaçao in de laatste jaren aan het bewustzijn onzer volksvertegenwoordiging zoo goed als ongemerkt is voorbijgegaan. Moge het tegendeel blijken!

Van de *f* 172.010.—, als door den K. R. geschrapt vermelde posten, neemt de Regeering er slechts *f* 19.800.— over, n.l. *f* 3500.— voor bevordering van schoolbezoek, *f* 6700.— voor kosten van leergangen, *f* 1000.— voor reis- en teerkosten van den directeur van den Openbaren Gezondheidsdienst, *f* 2100.— voor een opzichter bij O. W., *f* 3000.— voor kosten van onderhoud en verbetering van waterwerken en putten, en *f* 3500.— voor arbeidsloonen van den reinigingsdienst. Voorts worden *f* 48.000.— voor nieuwe werken en *f* 30.000.— voor herstelling van de Handelskade te Willemstad overgebracht als memorieposten naar het „voorwaardelijk krediet", dat mag worden aangesproken, „voor zoover door beperking van uitgaven op andere onderdeelen van de begrooting als anderszins de bekostiging daarvan kan plaats vinden binnen de grenzen van het beschikbaar gestelde Rijksbedrag. Dit gewrocht, gevolg van de interpellatie-Marchant, lijkt ons, juist toegepast, een wassen neus, omdat vóór den afloop van een begrootingsjaar eenvoudig niet te zeggen valt, wat het gevolg van mogelijke mee- en tegenvallers zal zijn. En nu maakt de Minister het heelemaal mooi door in de toelichting te schrijven, dat de uitvoering van die werken mogelijk is, voor zoover de omstandigheden zich daartoe leenen, *aanstonds nadat de wet tot vaststelling van de onderhavige begrooting afgekondigd zal zijn.* Wij vreezen, dat deze toepassing wel eens zal kunnen leiden tot onvoorziene *verhooging* der rijksbijdrage.

Ook nu nog blijken de *f* 30.000.— voor de Handelskade en de *f* 40.000.— voor de havenverbetering een slag in de lucht en kan de Minister niet opgeven, wat daarvoor moet gedaan. Een suppletoire aanvraag van fondsen wordt in uitzicht gesteld. Wat dit beteekent in verband met de memorieraming en de bovenvermelde toelichting kunnen wij niet begrijpen.

Over de door den heer Statius Muller verdedigde leeningspolitiek, eene rentelooze leening van het Rijk aan Curaçao, schrijft de M. v. T.: „dat van dekking van uitgaven uit leening alleen dan sprake mag zijn, wanneer vaststaat dat de aldus bekostigde voorzieningen daadwerkelijk het rendabel bezit van Curaçao vergrooten. De eischen immers voor een juist begrootingsbeheer brengen mede zorgvuldig te vermijden, dat...... een stelsel van bekostiging uit geleende gelden gevolgd wordt ten aanzien van voorzieningen, die min of meer vaste, telkens terugkeerende uitgaven omvatten, waarbij van vergrooting van bezit in den evenbedoelden zin geen sprake is...... Nu is het voor den ondergeteekende aan grooten twijfel onderhevig, of de voorzieningen, die de Koloniale Raad voor bekostiging uit leening zou willen zien aangewezen, herstelling namelijk van eene kade, het leggen van enkele boeien en verwijdering van eenige ondiepten, inderdaad tot de zoodanige behooren, welke tot een aanwas van bezit als hierboven aangeduid zouden leiden. In werkelijkheid zijn die voorzieningen, naar het den ondergeteekende wil voorkomen, voornamelijk onderhoudswerken, n.l. werken, welke in hoofdzaak periodiek terugkeeren en waarvan de kosten bij de tegenwoordige inrichting der begroo-

BRIEVEN en stukken, de afdeeling Advertenties betreffende, uitsluitend te adresseeren: Administratie Koloniaal Weekblad, Nobelstraat 20, Den Haag. Dus NIET Drukkerij Ten Hagen.

UTRECHT.

ting uit de gewone middelen moeten worden bestreden.

Anders staat het geval, wanneer het gaat om de uitvoering van nieuwe voorzieningen van belangrijken aard, welke rechtstreeks of middellijk rendabel mogen worden geacht, als de aanleg van een drinkwaterleiding of telefoonnet, de uitbreiding der kade-oppervlakte, de inrichting van nieuwe havenbassins en soortgelijke voorzieningen voor eens."

Wij drukken dit hier in zijn geheel af, omdat deze beschouwingen weer eens eene gewenschte aanwijzing geven omtrent de bedoeling dier nog steeds niet zeer duidelijke leeningpolitiek.

Vermelden wij nog, dat de door den Raad geschrapte ƒ 1500.— voor uitbreiding van de speelplaats van de Emmaschool te Willemstad weer op de begrooting gebracht wordt in verband met een door het Bestuur gedane toezegging bij verkoop van aangrenzenden domeingrond. Voor de hand ligt de opmerking, dat het Bestuur dan maar geen toezeggingen moet doen, die het zonder medewerking van den K. R. niet nakomen kan.

Hersteld zijn ƒ 5460.— voor het boschwezen en ƒ 12.000.— voor verkrijging van steenslag voor de verbetering van straten en wegen (zie K. W. van 31 Juli 1924). Voorts de volgende posten: bezoldiging van den hulplandbouwkundige op de Bovenwindsche Eilanden ƒ 3000.—; reis- en teerkosten van dien landbouwkundige ƒ 500.—; uitgaven in het belang van den landbouw en de veeteelt ƒ 7150.—; kosten en voorbereidende werkzaamheden inzake de watervoorziening van Willemstad en haar haven ƒ 20.000.—; bezoldigingen van het personeel van den mijnbouwkundigen dienst ƒ 15.600.—; kosten van mijnbouwkundige onderzoekingen ƒ 9000.—.

De Minister zegt, dat de amendementen, die tot schrapping dezer uitgaven hebben geleid, op grond van de voorschriften van het Regeeringsreglement niet in overweging moesten komen.

Wanneer wij dezen gedachtengang goed begrijpen, bedoelt de Minister niet te zeggen, dat dit uitgaven zijn, waartoe het Reg.-regl. verplicht, maar dat de gedachte, die aan deze amendementen ten grondslag heeft gelegen, n.l. splitsing in de op de begrooting voorkomende voorzieningen, aldus dat de uitgaven tot verbetering van den economischen toestand van Curaçao, in strijd is met het Regeeringsreglement. Dit is natuurlijk juist.

De volgende week hopen wij nog eenige slotopmerkingen naar aanleiding van de M. v. T. te maken.

Uit den Verren Vreemde.

De Volkenbond vijf jaar.

Den 10en Januari kon de Volkenbond zijn eerste lustrum vieren, gerekend van den dag der officieele stichting. Hij heeft in die vijf jaren veel bereikt. Als het voornaamste mag genoemd worden het geleverde bewijs van eigen bestaansrecht en eigen levensvatbaarheid.

Al zijn te veel leden van de algemeene statengemeenschap buiten den bond gebleven, en daaronder ook die, welke men er gaarne een vooraanstaande plaats zou willen zien innemen, de samenwerking van 55 statenleden, uit alle werelddeelen, om in permanent internationaal georganiseerd overleg de gedragslijn te bepalen die, voor menige aangelegenheid, door de regeeringen zal zijn te volgen, dit resultaat is reeds van groote beteekenis. Het verruimen der gelegenheid om van arbitrage gebruik te maken, het uitlokken om dit middel bij onderlinge geschillen in toepassing te brengen, heeft de vriendschappelijke verhouding tusschen de staten bevorderd. De bond verricht ook prachtig practisch werk voor de bestrijding van maatschappelijke kwalen en misstanden, a.d.z. de handel in vrouwen, het opiummisbruik, alsmede voor de int. hygiëne. Hij heeft veel bereikt door de bevrijding van krijgsgevangenen en vluchtelingen, door de oplossing van kwestiën als het Oostenrijksche failliet en de Silezische grensregeling.

Heeft de bond zoo reeds een menschlievend en vredelievend werk volbracht, waardoor zijn bestaan als een zegen moet worden beschouwd, zijn poging om zijn eerste lustrum te mogen vieren met het geopend vooruitzicht op een op den oorlog behaalde beslissende overwinning, heeft hij niet verwezenlijkt mogen zien. Deze poging heeft veeleer duidelijk het: *nog niet* vastgesteld. Toen Genève het punt van den laagsten druk aanwees heeft de daarheen gedrongen luchtpressie een storm veroorzaakt, die op de noodzakelijkheid heeft gewezen om met grooter geleidelijkheid te werk te gaan en om een steviger gebouw op te trekken, wil men eenmaal een tempel van den vrede kunnen opr... en in stand houden.

Het protocol van Genève van September '24 gaf ... middelen ter uitschakeling van den oorlog aan arbitrage en dwangmaatregelen om de arbitrage-uitspraak te doen eerbiedigen. Hiertoe zouden zoo noodig economische en militaire sancties worden toegepast.

Bij een ernstig conflict tusschen staten, zou scheidsrechterlijke uitspraak moeten worden ingeroepen. Men verwachtte dat die uitspraak dan in den regel geëerbiedigd zou worden. Maar weigerde een der partijen dit middel te aanvaarden en greep zij naar de wapenen, of deed zij dit na de arbitrale uitspraak, dan ... deze partij „oorlogsmisdadiger" worden. Alle leden van den Volkenbond zouden dan samen, als sterke politiemacht, tegen dien misdadiger optreden. Neutralen zouden er dan dus niet meer zijn.

Zoo de illusie, die haar hoogtepunt vond in de overtuiging dat de bedreiging door dit machtsmiddel zoo krachtig en schrikaanjagend zou zijn, dat de toepassing ervan hopelijk nooit noodig zou worden.

Men leefde zóó algemeen in deze vredesillusie, dat wie haar durfde verstoren als een verachtelijke, achterlijke domoor werd nagewezen, die van de teekenen des tijds niets begreep. Het begint er nu echter naar te lijken dat de domoor die teekenen nog zoo heel slecht niet had gezien; de illusie mag blijven, maar vooralsnog...... als illusie.

Kunnen de V.B.-leden onderling voor toekomstige geschillen arbitrage volgens door hen zelf te stellen regels toepasselijk verklaren, hoe echter te handelen bij conflicten met staten, geen lid van den V.B.? Zou dezen ook eventueel het: „arbitrage-aanvaarden of anders oorlogsmisdadiger worden" moeten worden aangezegd? Werd de bewapening der V.B.-leden naar een stelsel van gemeenschappelijk overleg, overeenkomstig de behoefte van een V.B.-politiemacht, geregeld, terwijl de mogendheden, die buiten den bond bleven, a.d.z. de Ver. St. van N. Amerika, Rusland, Hedchas, hun bewapening zoo hoog kunnen opvoeren als zij dit zelf V. kiezen, zou dan eenerzijds de veiligstelling der V.B.-leden voldoende verzekerd zijn, en zou anderzijds de politiemacht van den V.B. voldoende effect kunnen waarborgen?

Indien een arbitrage-uitspraak tot een oplossing leidt, die geen oplossing brengt, hoe dan? Brengen Japan en Amerika b.v. de Japansche landverhuizing voor het Intern. Gerechtshof en komt dit tot de beslissing, dat het hier een kwestie van internen aard betreft, die Amerika voor zich zelf heeft uit te maken, dan brengt dit voor Japan, dat een uitweg zoekt voor zijn overbevolking, de oplossing niet.

Indien de V.B.-leden inderdaad enthousiast waren geweest voor het denkbeeld en voor het begrip om, zoo noodig, door samenwerking den „oorlogsmisdadiger" mores te leeren, dan hadden zij hiervan blijk moeten geven door een gullen wedijver om ieder voor zich zijn aandeel in die samenwerking te vragen. 't Is hiermede echter anders geloopen. Voor de gedachte der wapenbeperking, ja der algemeene ontwapening te ijveren, en tevens geestdrift te vragen voor het instandhouden van een gewapende macht, onderdeel van een internationale land- en zeemacht, ziet de hierin opgesloten logica heeft van het combinatie-vermogen van velen meer geëischt dan dit geven kon.

Niet meer neutraal willen blijven in een oorlog tusschen b.v. Ecuador en Peru, of Italië en Griekenland, maar zich als lid van den V.B. partij stellen tegenover het land dat tot oorlogsmisdadiger verklaard is, en de soldaten en geld bijeenbrengen onder de leuze „internationale ontwapening", dat kon- en dat kan er bij velen niet in.

In Nederland kunnen allen, die tegelijkertijd ijveren voor de V.B.-gedachte èn voor dadelijke nationale ontwapening, zich niet gul voegen naar die consequentie van internationale samenwerking.

Britsche dominions hebben ronduit verklaard, dat zij zich tot een dergelijke samenwerking niet wenschen te binden. Zij willen zich niet vooruit beschikbaar stellen om te helpen bij een eventueele V.B.-actie tegen een tot oorlogsmisdadiger verklaarden staat, staat voor wien hun volk wellicht meer sympathie gevoelt dan voor den tot „aanvallen", en dus „misdadiger", aangewezene.

Andere leden van den V. B. voeren weer andere redenen aan, om zich aan den eisch van sterke internationale samenhoorigheid te onttrekken. Er is inderdaad een wedijver om zich van dien eersten eisch tot sterke samenwerking los te maken.

Hiernaast worde tevens een ander punt aangeroerd, dat bij deze materie in ons land ter sprake is gebracht.

Het past nog bij den bestaanden toestand, waarin de V.B. niet over oorlog of vrede te beschikken heeft, en waarin dus het begrip „neutraliteit" nog bestaat. Bij de gewapende verdediging van onze neutraliteit tegen „den eersten schender" bepaalt, zegt men, louter toeval onze politieke verhouding tot de oorlogvoerende partijen. Niet uw hart, niet uw sympathie, maar het toeval beslist wien gij als vriend, wien gij als vijand zult behandelen.

Het wil ons voorkomen, dat de opmerking, die de heer G. Nypels ten aanzien van deze stelling maakte, toen hij in de algemeene vergadering van den Vrijzinnig-Democratischen Bond te Utrecht, tegen de leer van prof. D. van Embden optrad, niet de aandacht getrokken heeft die zij verdient. Hij wees er op, dat de Volkenbond precies hetzelfde van zijn leden vraagt, wanneer hij toepassing van economische of militaire sancties vergt tegenover een volk, waartegen wij geen wrok voelen, en om een zaak, die ons koud laat. Terecht voegde hij hieraan toe: het hemd blijft nader dan de rok. Ons volk zal er meer voor gevoelen zich te weer te stellen tegenover een land, dat onze neutraliteit schendt, dat ons tegen onzen zin in den oorlog betrekt, dat daardoor uitspreekt zich vijandig tegenover ons te stellen, dan voor het deelnemen aan een oorlog, door den V.B. uitgeschreven, tegen b.v. Peru of Griekenland.

Wezen wij zooeven op de ontstentenis van geestdrift om een lans te breken voor het Recht bij de leden van den V.B., zoodra niet meer zal kunnen worden volstaan met het voeren van die lans „in figuurlijken zin", er zijn ook ernstige bedenkingen van anderen aard gemaakt tegen het afdoende der sancties, als middel om een weerspannige partij tot toegeven te dwingen.

Hoe moet 't gaan als dit middel mocht falen? heeft men gevraagd.

Is „economische sancties", zoo noodig aangevuld door „militaire sancties" een nieuwe uitdrukking, nieuw is 't middel niet; de blokkade van een haven of kustgebied, de belegering en insluiting van een vesting hebben dezelfde middelen gecombineerd. Zij zijn in 't groot en in 't klein toegepast, er zijn voorbeelden bij te brengen waarin dit met succes is geschied, maar er zijn er ook bij te brengen waarbij de zege aan de zijde van de geblokkeerden en belegerden is gebleven. Leiden's ontzet, Napoleon's continentaal stelsel zijn ieder en allen bekende voorbeelden. Nederland heeft beproefd Atjeh te bedwingen door een strenge blokkade van zijn kust. Het volk werd hierdoor gedwongen zijn levenswijze in menig opzicht te wijzigen, maar toegeven deed 't niet. Na den grooten oorlog hebben de mogendheden, welke ook den sterken arm van den V.B. zouden moeten vormen, Frankrijk, Groot Brittannië, Japan, nog geholpen toen door de Ver. St. van Amerika en westelijke buurstaten van Rusland, beproefd de Sowjetregeering mores te leeren; het zal een den V.B. bezwaarlijk mogelijk zijn op krachtiger wijze dan toen geschied is, tegen een onwillige groot-macht op te treden; en bereikt is niets. Allen zijn afgedropen.

De bezetting van het Roergebied is een andere toepassing van het middel der economische sancties, gesteund door militaire maatregelen. Er zijn er die in het door de Duitsche bevolking daar bereikte resultaat een aanbeveling zien van het z.g. lijdelijk verzet; zonder op deze, o.i. uiterst bedenkelijke, stelling hier nu nader in te gaan, moet men in de mislukking van het sanctie-middel in elk geval wel zien een andermaal falen van het eenige dwangmiddel dat de V.B. ter beschikking wil stellen om de internationale ontwapeningsillusie mogelijk te maken.

En nu zoeke men niet naar verschillen waarop elke vergelijking, dus ook elk der hier bijgebrachten, mank gaat, maar men zie wat er raak en treffend is in de door de geschiedenis voorgehouden leering.

Dan ziet men hoe de gedachten van hen, die als ouderlijke domooren werden nagewezen, dringen naar de plaats van den minsten druk. Genève schudt onder den storm. Van de illusie van een bijeenkomen der conferentie tot internationale wapenbeperking in den lente, den zomer, den herfst van 1925, kan weinig of niets meer over zijn.

De V.B. mag zich verheugen over hetgeen hij in de vijf jaren van zijn bestaan bereikt heeft; hierop voortbouwend, mag hij voor de groote, mooie illusie van vrede op aarde, van internationale ontwapening hoopvol blijven voortijveren; maar het overhaaste in zijn poging om in deze richting nu reeds een groote schrede voorwaarts te doen, heeft slechts geleid tot een duidelijk: nog niet.

Wie zich gevleid heeft met de hoop op een andere uitkomst, erkenne zijn teleurstelling, en handele dienovereenkomstig.

Men mag met een illusie dwepen, men mag haar voeden en versterken; maar wie, om een illusie, de werkelijkheid niet ziet, of — wat nog erger is — niet wil zien, zou zich tot een illusie-misdadiger kunnen maken.

Het gemeenschapsdoel moet nog vergemeenschappelijkt worden, wil voor den wereldvrede iets van verstrekkende beteekenis bereikt worden. De Volkenbond heeft de hoop gekoesterd door ontwapening tot verbroedering te kunnen komen, de uitkomst leerde, dat hij slechts door verbroedering tot ontwapening zal kunnen komen.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Apeldoorn:

VOORLOOPIG PROGRAMMA.

Donderdag 15 Januari: Praatjes bij Plaatjes over Indië voor „Ugchelensbelang", half acht.

Dinsdag 20 Januari: Uit het leven van den Javaan. Hotel Smittenberg, Beekbergen, kwart voor acht.

Donderdag 29 Januari te *Apeldoorn* in de coöperatieve Landb. houd. verg., 8 uur.

Jaarvergadering. Causerie over de *Rubbercultuur* (met lichtbeelden), door den heer B. Tideman. Leden en begunstigers vrij entrée; introductie *f* 0.25.

In voorbereiding zijn: *Een Wonosobo-avond*, een avond over *Suriname* en een avond voor de buurtver. Zuid-Oost bij Stempker, aan den Arnhemscheweg.

Voor het Bestuur:
De Secretaris, J. C. BAARS.

Afdeeling 's-Gravenhage:

Op Donderdag 29 Januari a.s. des avonds om 8 uur zal in Pulchri Studio, Lange Voorhout No. 15 alhier, een lezing plaats hebben door Prof. Dr. A. Pulle, hoogleeraar a. d. Universiteit te Utrecht over: *Eene expeditie in de binnenlanden van Suriname*, toegelicht door kaarten en een groot aantal lichtbeelden.

Toegankelijk voor leden van „Oost en West" met één introducée.

Namens het Bestuur,
De Secretaris,
J. C. BAUDOIN,
Jacob Hopstraat 12.

Afdeeling Utrecht en Omstreken:

Voordracht (met lichtbeelden) door den Weled.geb. heer J. Einaar, uit Rotterdam, in het gebouw van den Nederl. Protestantenbond, Boothstraat 7, op Dinsdag 20 Jan. a.s., des avonds 8 uur.

Onderwerp: „*De Boschnegers in Suriname*".

Het Bestuur.

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur:

VOOR H.H. SECRETARISSEN DER AFDEELINGEN.

Voor propaganda-doeleinden worden enkele exx. van de volgende herziene boekjes van het Informatiebureau (zie K. W. pag. 15) beschikbaar gesteld:

De Ingenieur in Indië IV.
De vooruitzichten van den Ned. arts in N.-I. VII.
De ambtenaar bij den P.T.T.-dienst in N.-I. X.

Men wende zich tot den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, Den Haag.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING.
Mailreizen der N. R. V.

De Vereeniging „Oost en West" heeft met de „Nederlandsche Reisvereeniging" de volgende regeling getroffen ten bate van landgenooten, die hun verlof in Nederland doorbrengen.

Alvorens naar Indië terug te keeren, willen velen nog wel iets van het mooiste gedeelte van Europa zien, en hiervoor heeft de N.R.V. zoogenaamde „mailreizen" ingesteld. De reizen vertrekken vanuit Nederland op zoodanig tijdstip, dat een korte vacantiereis met vaststaand, nauwkeurig overwogen programma kan worden gemaakt, terwijl de havenplaats Genua of Marseille den avond voor den afvaartsdag bereikt wordt.

Het ligt in de bedoeling later ook reizen in omgekeerde richting te maken, dus voor hen, die te Genua of Marseille aan land stappen.

Verder wordt verwezen naar de vele andere reizen der N.R.V., welke het geheele jaar door plaatsvinden, en waarvan vele met verlof zijnde landgenooten allicht gaarne gebruik maken. Op het Bureau van „Oost en West" kan men nadere inlichtingen bekomen, terwijl op een bord in de vestibule de reisplannen geregeld bekend gemaakt worden.

De reizen der N.R.V. worden zorgvuldig en vakkundig voorbereid, terwijl ieder winst-oogmerk is uitgesloten. Alleen is het lidmaatschap der N.R.V. verplichtend (minimum *f* 1.25 per jaar, eerste jaar *f* 0.50 entrée, incassokosten *f* 0.15; voor Indië *f* 2.50 per jaar, incassokosten *f* 0.40).

Nadere inlichtingen, programma's, data van vertrek enz. in het orgaan „Reizen en Trekken", dat den leden der Nederlandsche Reisvereeniging tweemaal per maand kosteloos wordt toegezonden.

Het Centraal Bureau der N.R.V. is gevestigd: Koningin Emmakade 46, te 's-Gravenhage.

Adressen van H.H. Secretarissen der Afdeelingen van de Vereeniging „Oost en West".

Amsterdam: L. D. PETIT, Saxenburgstraat 34*h*.
Apeldoorn: J. C. BAARS, Tuinstraat 60.
Amersfoort: H. J. DE WIT, Huygenslaan 25.
Arnhem: H. J. M. BAUMANN (wd.), Sonsbeekweg 6.
Breda: L. VISSER, 1e Muntstraat 6. Zandberg.
Deventer: Dr. H. D. TJEENK WILLINK, Ceintuurbaan 292.
's-Gravenhage: J. C. BAUDOIN, Jacob Hopstraat 12.
Groningen: J. FRANKE, Martenshoek.
Haarlem: H. P. DEINUM, Tuinwijklaan 12, Heemstede.
Leiden: Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46.
Nijmegen: W. M. HAYE, Slichtenhorststraat 13.
Rotterdam: W. C. SCHALKWIJK, Westersingel 16.
Utrecht: Mej. J. J. LAGERS, Mengelbergl aan 48.

Van het Informatie-Bureau:

OPGAVE VAN MET VERLOF IN NEDERLAND AANGEKOMEN OFFICIEREN.

F. K. van Berg, Kap. Art., Nijmegen, Javastraat 55.
G. C. D. de Boer, 1ste Luit. Art., Den Haag, 2de Blankenburgstraat 126.
P. J. Heesterman, 1ste Luit. Inf., Den Haag, Buys Ballotstraat 69.
W. L. A. Hojel, 1ste Luit. Inf., Den Haag, Jacob Gillesstraat 23.
J. F. A. L. Wilkens, Off. v. Gez. 1ste kl., Haarlem, Duivenvoordestraat 26.
J. L. Arndt, Off. v. Gez. 2de kl., Alkmaar, p/a. J. F. Lubbe.
B. Velleman, 1ste Luit. Inf., Den Haag, Stationsplein 33.
W. Linneman, idem, Nijmegen, 3de Walstraat 95.
Y. J. D. Radersma, idem, Den Haag, Jan v. Nassaustraat 23.
F. J. van West, Off. v. Gez. 1ste kl., Apeldoorn, van Hasseltlaan 19.
W. N. A. van Es, Majoor Genie, Delft, Julianalaan 16.
L. C. Degener, Onderl. Mil. Adm., Den Haag, Maagdepalmstraat 3.
J. H. Bolhuis, Off. v. Gez. 2de kl., Haren (Gr.), p/a. den Heer J. Mulder.
P. Siebelhoff, Kap. Inf., Amsterdam, Sarphatistraat 181.
R. Klomp, 1ste Luit. Inf., Ruinerwold.
C. Lekkerkerker, Off. v. Gez. 1ste kl., Voorschoten, Langerhorst.
H. G. Six Dijkstra, 1ste Luit. Mil. Adm., Villa „de Hoop" Samwerd (Gr.).
W. W. B. Drooglever, Kap. Top. Dienst, Nijmegen, Kastanjelaan 5.
J. F. Nijenhuis, Onderluit. Cav., Nijmegen, Ten Hoedtdwarsstraat 24.
G. le Roy, 1e Luit. Inf., Blerick (Limburg).
A. Kitz van Heijningen, Off. v. Gez. 1ste kl., Haarlem, Frans Halsstraat 17.

VOOR DEN INDISCHEN DIENST ZIJN BESTEMD:

Dr. H. P. Berlage Jr., Violenweg 14 te 's-Gravenhage, als wetenschappelijk medewerker aan het Koninklijk Magnetisch en Meteorologisch Observatorium te Weltevreden;

Mej. J. F. A. Echtermeijer, „Apeldoornsche Bosch" te Apeldoorn, als verpleegster 1e klasse bij het Krankzinnigenwezen.

UITZENDING VOOR DEN NEDERLANDSCH-INDISCHEN STAATSDIENST EN VOOR 's LANDS DIENST IN CURAÇAO.

Voor de na te noemen betrekkingen bij 's Lands dienst in Nederlandsch-Indië en Curaçao, waarin mo[et] worden voorzien door uitzending vanwege het Departement van Koloniën, bestaat thans gelegenheid tot mededinging.

1°. Uitzending voor den Nederlandsch-Indischen Staatsdienst:
a. onderwijzer bij het openbaar lager onderwijs;
b. twee verpleegsters, bekend met röntgenologie, en verpleegsters voor het krankzinnigenwezen;
c. officier van gezondheid 2de klasse (in vasten of tijdelijken dienst).

2°. Uitzending voor 's Lands dienst in Curaçao:
a. hoofdonderwijzeres met akte Fransch;
b. hoofdonderwijzer met akte wiskunde.

Zij, die voor uitzending tot eene dezer betrekkingen in aanmerking wenschen te komen, kunnen zich [voor] het verkrijgen van inlichtingen wenden tot het Ministerie van Koloniën, 9de afdeeling, onderafdeeling A. (voor de betrekkingen genoemd onder 1°., *a* en *b*), de 8ste afdeeling (voor de betrekking onder 1°., *c*) tot de 10de afdeeling (voor de betrekkingen onder 2°

Mutaties van 7 tot 14 Jan. 1925.

Nieuwe leden:

K. P. Rijpstra, Indologisch Student, Leiden, Heere-steeg 4, *f* 2.50.
W. Garschagen, Amsterdam, de Lairessestraat 116, *f*
D. A. M. Q. Boeije, Kapitein N.-I. L., Den Haag, Hugo de Grootstraat 81, *f* 5.
Mevrouw A. Kerkvoogd, Den Haag, Stadhoudersplein 108. *f* 5.
Mevrouw wed. W. D. Helderman-Pigeaud, Amersfoort, Anna Paulownalaan 4. *f* 5.
A. J. P. Zonnevylle, Kap. Generale Staf, Amersfoort, van Maerlandtlaan 4. *f* 5.

Contributieverhooging.

W. M. Haije, Nijmegen, Slichtenhorststr. 13, van ... op *f* 5

Afschrijven:

F. de Bakker, Kap. Intendant, Bandoeng, Soembawastraat 6.

Adresveranderingen.

D. Q. C. F. de Jonge van der Halen, Kap. Gen. Staf N. I. L., van: Arnhem, Boulevard Heuvelink 151, naar: Den Haag, Valeriusstraat 59. *f* 5.
J. H. O. Graaf van den Bosch, Schout-bij-Nacht, van: Utrecht, Drift 31, naar: Zeist, Prins Hendriklaan
Mej. M. A. Twiss, Controleur 1ste kl. P.T.T., van Apeldoorn, Louisalaan 8, naar: Weltevreden, Tjikini p.a. Familie van Eekhout.
Douairière Jhr. M. W. Ploos van Amstel-v. d. Gaag, van Den Haag, van Beverningkstr. 93, naar: Soerabaja, Embong Woengse 2.
J. B. Angenent, Hoofdverificateur In- en Uitv.rechten, van: Semarang, naar: Haarlem, Hasselaersplein *f* 5. (Contributie over '25 reeds voldaan).
D. H. Engelberts, onderwijzer 1ste kl., van: Poerworedjo naar: Den Haag, van Boetzelaerlaan 65, p/a G. Engelberts. *f* 5.
A. L. C. Beekman, Gep. O.-I. ambtenaar, Nice, van Grand Hotel des Palmiers, naar: Hotel Splendid, Boulevard Victor Hugo.
J. A. van Arcken, Gep. O.-I. Ambtenaar, naar: Hotel Gounod, Rue Gounod 1.
G. D. E. J. Hotz, Kapitein Infanterie, van: Malang, naar: Riouw.

DEN LEDEN wordt beleefd doch dringend verzocht bij adresverandering hiervan ten spoedigste mededeeling te doen: in Nederland aan den Heer Administrateur der Vereeniging, Heulstraat 17, Den Haag; in Indië aan den Hoofdvertegenwoordiger, den Heer Mr. K. FAUSER, Soemenep (Madoera).

Vereeniging „OOST en WEST".

HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. Sch. 752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jongelieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen doen.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Telef. H. 4519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. Sch. 752. Dit „Tehuis" biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland vertoeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK of den administrateur, den Heer W. MEIJER.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK. Telef. Scheveningen No. 248

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NED.-LANDSCHE REISVEREENIGING. Samenwerking ten einde aan hen die uit Nederland naar Indië gaan en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid te verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER.
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.
No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien).
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederl.-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-Indië**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. XII. **Onze Koloniën.** Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.	Serie II.
1. Nederlandsch-Indië en de handel.	No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
2. Indische toestanden gezien door een inlander.	„ 2. Het Javaansch tooneel.
3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.	„ 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
4. Sarikat-Islam.	„ 4. De theecultuur op Java.
5. De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.	„ 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.	„ 6. Een doode taal in Indië.
7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.	„ 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
8. De Europeesche vrouw in Indië.	„ 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.	„ 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
10. Over de Kolonie Suriname.	„ 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.	
1. Over Bali en zijne bewoners.	No. 5. Nederlanders in Indië.
2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.	„ 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.	„ 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië
4. Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.	„ 9. De Slavernij in Oost-Indië.

N.B. *Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooraf per postwissel toe te zenden aan het INFORMATIE-BUREAU, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.*

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger der Vereeniging in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Soemenep (Madoera).

Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Het Secretariaat-Penningmeesterschap der Afd. 's-Gravenhage is gevestigd **Heulstraat 17** (zetel Hoofdbestuur).

Aan de Leden van „Oost en West"

Het bestaan van het „Koloniaal Weekblad" is, dit behoeft geen betoog, een levensbehoefte voor Uw vereeniging.

Op twee manieren kunt U het orgaan steunen:

1°. door de adverteerders, die Uw weekblad helpen financieren, met Uw inkoopen te bevoordeelen en daarbij den naam van het blad te vermelden,

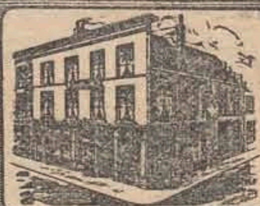
2°. door Uw leveranciers aan te sporen in Uw orgaan te adverteeren, of door onzen reiziger bij Uw leveranciers een introductie te verschaffen.

Mogen wij op Uw medewerking in deze rekenen?

s DE UITGEEFSTER.

Huishoudelijke
en Keuken-Artikelen

Kolen- en Gasfornuizen

FRANS VAN WIJK & ZONEN

24 VLAMINGSTRAAT - DEN HAAG
TELEPHOON 10773

Baden en Geysers
Gas- en Elec. Ornamenten

Haarden en Kachels

Wereldmerk

L. C. JACOBI voorheen J. F. CUIJPERS
's-GRAVENHAGE - SOERABAYA
Regentesselaan 123 bij Regentesseplein Tel. 31403

Wendt U voor
Huur en Huurkoop, Inruilen, Repareeren, Stemmen en Transporteeren
tot bovenstaande in Nederland en Buitenland het **meest bekende adres.**

GROOTSTE voorraad, BESTE merken.
SPECIAAL ADRES VOOR TROPEN-PIANO's
UITSLUITEND ORIGINEELE MERKEN.

JAN MESKER & C°.
PRINS HENDRIKSTR. 46-48
TELEFOON 30983

Meubelen, Betimmeringen.
Complete Inrichtingen in moderne en antieke stijlen.
Artistieke behangsels met bijpassende Cretonne's.
Gemak-fauteuils in diverse modellen en bekleedingen.
Billijke prijzen - Vraagt prijsopgaaf

A. SCHRÖDER & C°.
GROENMARKT 25-26-28 's-GRAVENHAGE

KATOENEN- en LINN. GORDIJNEN
voor SLAAPKAMER en SERRE

ENGELSCHE CRETONNES

Waschechte VLOERKLEEDJES | Waschechte TAFELKLEEDEN

Gramophones en Platen

Doet Uw keuze bij
MAISON „CHANTAL"
Prins Hendrikstraat 101-103, DEN HAAG, Tel. 34729

Hoort de NOUVEAUTE's op onze CHANTAL-RECORDS
OPERA-FRANÇAISE: Mons. Lynel en Mons. Richard, resp. Opera Paris et Bruxelles.
Diverse Aria's: Faust, Barbier v. Sevilla.
Mons. Blaimont: Opera-Lyon, Manon, Herodiade, Werther, Tosca, Aïda.
DANSES MODERNES: Nuits de Chine, C'est jeune et ça ne sait pas, Fernande, Tu verras Montmartre, etc. etc.

Overtuigt U bij ons van de zuivere weergave van ieder genre muziek op CHANTAL-PLATEN

ALS HET WAAR ZOU ZIJN

dat een kantoordrukmachine even goed drukwerk maakt als de beste drukkerij
dat zij ernorm op Uw drukkosten bespaart
dat zij in aanschaffing zeer goedkoop is
dat Uw jongste bediende de behandeling in enkele uren leert !

WAAROM

breidt zich dan onze clientèle steeds uit
besteden wij vele duizenden aan groote drukpersen
moeten de drukkersleerlingen jaren lang onderwijs ontvangen en examens doen voor zij als volslagen vaklieden worden erkend ?

GOED WERK maakt immers slechts een GOED VAKMAN en dan nog alleen met PRIMA MATERIAAL.

Op onze nieuwerwetsche persen, wordt door geschoolde vaklieden het beste werk gemaakt

N. V. DRUKKERIJ TEN HAGEN
NOBELSTR. 20 - DEN HAAG - TEL. 11987

THE Last Fashion COMPANY
Ladies' and Gentlemen's Tailors
Colbert Costuum naar maat **met extra Pantalon** à . . f 63.-
Tailor Mades naar maat **met extra Rok**. . . . . . f 75.-
Indien gewenscht wordt de tweede Pantalon of Rok in sportmodel geleverd.
VRAAGT STALENCOLLECTIE.
Wagenstraat 61 - DEN HAAG - Telef. 10954

ROTTERDAMSCHE LLOYD
Directie: WM. RUYS & ZONEN - ROTTERDAM

Geregelde MAIL- en PASSAGIERSDIENST van ROTTERDAM naar NEDERLANDSCH-INDIË met aansluiting naar alle havens in den IND.-ARCHIPEL

LUXUEUS INGERICHTE MAILBOOTEN, alle voorzien van draadlooze telegrafie en onderwater-kloksignaal.

:: TRICOT ONDERGOEDEREN ::
VAN
JANSSEN & TILANUS, FRIEZEVEEN